

**Universitat de les
Illes Balears**

Títol: *El Museu Etnològic de Muro: un patrimoni en perill*

NOM AUTOR: Juana Mª Sánchez Cunill

DNI AUTOR: 43223102F

NOM TUTOR: Mercè Gambús

Memòria del Treball de Final de Grau

Estudis de Grau d'Història de l'art

Paraules clau: etnologia, museu, patrimoni, cultura popular

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2014/2015

Cas de no autoritzar l'accés públic al TFG, marqui la següent casella:

Índex

1. Introducció	1
2. Orígens i context del Museu Etnològic de Muro	3
2.1 El germen dels museus etnològics i la cultura popular a la Espanya del segle XX	3
2.2 Els viatgers i turistes front el patrimoni etnològic	5
2.3 Història del Museu	4
3. Problemàtiques i diagnòstic del Museu Etnològic de Muro	9
3.1 Entitats competents i lleis	10
3.2 Infraestructura	12
3.3 Discurs museogràfic i museològic	14
3.4 Difusió i divulgació	16
3.5 El patrimoni immaterial	18
4. Directrius per una proposta de recuperació funcional	19
4.1 Entitats competents i lleis	20
4.2 Infraestructura	22
4.3 Divulgació i difusió	24
4.6 Declaració, catalogació i protecció de béns immaterials	25
5. Beneficis	27
5.1 Culturals	27
5.2 Econòmics	28
6. Conclusions	29
Bibliografia	
Annex I. Il·lustracions	
Annex II. Taules	
Annex III. Entrevista Joana M ^a Palou	
Annex IV. Entrevista Gabriel Pons	
Annex V Notícia <i>Diari de Mallorca</i>	
Annex VI Especial <i>Reportajes Cort</i>	
Annex VII Article <i>Revista Algebelí</i> n ^o 37	
Notes	

1.Introducció

El Museu Etnològic de Muro sofreix un estat de degradació notable a tots els seus nivells, tan delicada és la seva situació que és sensible a ser un patrimoni perdut. Des de la seva apertura a la data de 1965 fins els nostres dies ha estat descuidat per l'administració pública, un fet que fa patir els edificis que componen el museu així com el seu funcionament d'espai de cultura. L'estat lamentable que presenta essent gairebé un cementiri d'objectes exposats demostra que s'ignoren els seus valors com a representació de la cultura tradicional mallorquina i d'un passat no tant llunyà. De manera que el museu aquest mes de juny del 2015 celebra els cinquanta anys de la seva obertura, però ho celebra morint.

Objectius:

- Vehicular el valor patrimonial del museu des de la reconstrucció històrica del seu conjunt moble i immoble.
- Definir les problemàtiques específiques a fi d'establir un diagnòstic funcional
- Establir directrius per a la formació d'un pla alternatiu
- Avaluar la capacitat dels beneficis previsibles

Fonts:

- El Museu com entorn patrimonial: emprant una metodologia de treball de camp que ha partit de l'observació i de la presa de registres documentals.
- Arxiu i hemeroteca: la recopilació de premsa i articles de l'any d'inauguració del museu ha estat crucial per estudiar les seves arrels històriques, com d'igual manera ha estat necessari poder accedir a la informació del catàleg de l'Arxiu Municipal de Muro.
- Registres orals: s'han fet dues entrevistes a la directora del Museu de Mallorca, Joana Mª Palou i Sampol, i al cap de secció de museus del Consell de Mallorca, Gabriel Pons Homar. Quelcom que ha proporcionat dos punts de vista de la situació del museu des de dues institucions diferents però implicades en la gestió.
- Bibliografia específica: ha estat constant a tot el treball per anar-la complementant amb les dades que s'anaven obtenint de les altres fonts. El punt de partida ha estat la primera guia que es va fer del museu.

Metodologia de treball:

L'elaboració del treball s'ha fet jugant a l'hora amb totes les variables cronològiques. El motiu és que tot i que la radiografia del museu es fa del seu estat actual s'ha hagut de recórrer als esdeveniments del passat per comprendre com en el present ha arribat a assolir aquest grau de degradació, i la combinació d'aquests dos temps és el que ha permès intentar dibuixar un panorama vinent.

El punt de partida va ser doble, començant amb el treball de camp al museu i la revisió de les lleis de patrimoni que l'afecten, veient fins quin punt estaven coordinades teoria i pràctica. Varen ser els dos eixos vertebradors que desplegaren la resta de continguts que s'articulen en propostes i situacions. El treball de camp va determinar tots els aspectes de museografia i museologia, i els de difusió i divulgació, que sobretot es treballaren amb bibliografia especialitzada; mentre que els documents legals conduïren les qüestions de l'estat de la infraestructura del museu, de protecció del béns patrimonials i del marc de competències.

A més la situació de les lleis i de la fitxa de catàleg patrimonial va conduir a indagar sobre el passat del museu per veure on era l'origen dels buits legals que presenta avui dia, una qüestió en que els documents d'arxiu i hemeroteca proporcionaren la informació. Va ser un fil que va permetre arribar a fonts bibliogràfiques que mostraven quina havia estat la valoració dels museus i del patrimoni etnològic al context del naixement del Museu Etnològic de Muro.

Gairebé acabant el treball i disposant de la major part de la informació es va procedir a fer les dues entrevistes orals als personatges esmentats perquè tenia prou sustent de dades per fer les preguntes que es consideraven clau per acabar de definir el marc competencial de les institucions que representen. Fent ús de la gran quantitat d'informació de la que ja es disposava es va fer una segona tornada al museu per amb el pretext de fer una altra revisió a tots els punts que es tocaven al treball i comprovar que ja no havia res més a incorporar de bell nou i acabar de redefinir el que ja tenia de la visita anterior.

Fent un compendi de tot només quedà relatar els beneficis que es podien obtenir de redefinir el museu segons la informació analitzada.

Estat de la qüestió:

La informació més directe sobre el museu ha estat extreta de les dues guies sobre aquest que va publicar Guillem Rosselló Bordoy el 1966 i el 1976, director del museu a l'època, les quals han quedat obsoletes perquè no s'han reeditat ni actualitzat des de l'any de fundació.

També existeix un estudi elaborat per Sebastià Riutort Taberner del 2011 que parla de com es va desenvolupar tot el procés de declaració del Conjunt Històric del cas antic de Muro on es troba el

museu, oferint informació dels anys de la seva creació i del seu promotor, Gabriel Alomar Esteve. Sebastià Serrà junt a altres especialistes varen escriure una publicació de les actes d'un congrés el 1995 en que parlen del patrimoni tudat a Muro, però no s'esmenta res del museu. Serra, Lourdes Melis i Toni Vives Reus feren una publicació el 2009 dels museus de Mallorca però la informació que es proporciona del museu és superficial i només fa esment a aspectes globals sense incidir amb la problemàtica concreta que pateix.

La resta són articles, estadístiques i bibliografies que han pogut ser consultades per confeccionar altres aspectes del treball però cap d'elles feia menció específica al museu sinó que tractaven qüestions més generals que implicaven indirectament el museu.

En conseqüència, davant una situació de perill respecte el Museu Etnològic de Muro es fa necessària una presa de consciència que l'estudi present tractarà de justificar.

2. Orígens i context del Museu Etnològic de Muro

En aquest primer apartat es pretén donar una visió general de com varen sorgir els museus etnològics a Espanya al segle XX per contextualitzar el panorama dins el que va néixer el Museu Etnològic de Muro. En relació s'oferirà un anàlisi de com els viatgers i turistes perceben l'encant i valoraven de totes les facetes de la tradició popular mallorquina que en molts de casos quedava constatada a fotografies, gravats i llibres de viatge. Tot per poder passar a ubicar el marc general en el que va néixer el museu.

2.1 El germen dels museus etnològics i la cultura popular a l'Espanya del segle XX

A inicis del segle XX trobem ja unes primeres passes que desembocaran en la creació dels museus etnològics, com per exemple la creació de la Societat del Folklore de l'escriptor Antonio Machado, o la Renaixença Catalana la qual dins la reivindicació nacionalista recupera el patrimoni etnològic. Com a fruit d'aquest interès del sector intel·lectual el 1913 l'estat autoritzarà la creació de museus locals.

Els museus etnogràfics espanyols varen aparèixer de forma més tardana que a la resta d'Europa, un fet que s'ha d'associar amb una introducció tardia de l'indústria a Espanya que va produir una pervivència més llarga del món agrícola fins ben entrada la primera meitat del segle XX. És quelcom a tenir molt present ja que un gran percentatge de les peces d'aquests museus provenen del món rural, i fins que aquest no va en detriment o perilla no esdevé una necessitat la seva salvaguarda i la consciència de ser patrimoni etnogràfic com a tal.

Els temps de la II República espanyola varen suposar una gran empenta per el patrimoni en

general, però especialment a l'etnològic. En el 1934 es va firmar un decret per la creació del Museo del Pueblo Español, un gran projecte museogràfic que ha estat envoltat de controvèrsia fins que es va arribar a convertir amb el que avui coneixem com el Museu del Traje, que data del 2004. Tals esdeveniment s'ha d'emmarcar dins les iniciatives republicanes del Instituto Libre de Enseñanza que es van plasmar en les Misiones Pedagógicas, les quals eren accions culturals relacionades amb l'atrancament a la societat de l'etnologia del país i que eren motivades per la valoració de la personalitat i l'esperit de l'ètnia. A les corrents socialistes hi havia tota una reivindicació de la cultura popular i el folklore com element d'identitat i nacionalisme, afirmant que són manifestacions tan dignes i potents com les de les elits; fins i tot els intel·lectuals recollien tant elements materials com immaterials de les classes populars de tradició rural per contribuir al ja citat Museo Español.

Un capítol diferent comença amb la guerra civil i el franquisme, es trunquen les idees republicanes de respectar el patrimoni i el règim l'utilitza a la seva mida per satisfer els seus interessos ideològics. Tot i les dificultats del context polític a la segona meitat del segle XX es dona l'eclosió d'aquest tipus de museus a Espanya, ja que segueix havent una sentiment popular cap a la identitat com a poble i front a la creixent industrialització del país un desig quasi desesperat d'evitar la pèrdua del rural i tradicional.¹

2.2 Els viatgers i turistes front el patrimoni etnològic

La figura de l'Arxiduc Lluís Salvador va ser crucial per la posada en valor del patrimoni mallorquí, sigui del caire que sigui, i que ell li tenia tant de respecte i veneració que tingué pensaments d'obrir un museu. El seu primer contacte amb l'illa de Mallorca va ser el 1867, i des del 1869 fins el 1891 elabora el *Die Balearen*. Els volums que componen aquesta obra tracten amb gravats i paraula tot tipus de dades de les Illes Balears, seguint un mètode propis dels antropòlegs del XIX l'Arxiduc tant parla de la naturalesa i botànica, com del folklore popular, de les activitats artesanies, de les costums dels balears i un llarg etcètera. Per primera vegada es fa un recull i es té interès per estudiar l'etnologia local, sigui material o immaterial, i gràcies a aquesta obra escrita es produeixen noves mirades vers el patrimoni mallorquí per part dels viatgers. A més informa de l'estat de conservació dels elements que descriu, cosa que fa que sigui una font indispensable per les investigacions.²

En el darrer quart del segle XIX a Catalunya va arribar la valoració del patrimoni etnològic mallorquí de la mà del Centre Excursionista de Catalunya, creat a Catalunya el 1890 i provinent de la fusió de les entitats pioneres l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i l'Associació

d'Excursions Catalana. El motiu de la iniciativa d'aquest equip era l'anhel de tenir molt de coneixement sobre el territori que anomenaven els països catalans, arrel d'això pogueren tenir contacte amb el patrimoni etnològic a la seva estada a Mallorca i de seguida l'apreciaren i li dedicaren nombroses fotografies. Ja a l'estatut de la Primera Societat d'Excursions fundada el 1876 es fa una declaració d'intencions en la que consta el següent: *“L'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, amb seu a Barcelona, es proposa recórrer el territori de Catalunya a fi de conèixer, estudiar i conservar tot allò que li ofereixen de notable la naturalesa, l'història, l'art i la literatura..., propagar aquests coneixements i fomentar les excursions per la nostra terra per aconseguir que sigui degudament coneguda i estimada”*.³

L'etnologia de l'illa va traspasar les fronteres espanyoles quan fotògrafs estrangers com Mario de Bucovich o Phoebe Binney Harnden, reportera de *The National Geographic Magazine*, mostraren interès per plasmar l'etnografia illenca per difondre-la a monografies sobre Balears, premsa il·lustrada, postals i publicacions turístiques, esdevenint un icona d'una illa de Mallorca encara rural. També foren les imatges seleccionades per fotògrafs vinents de la península, com en el cas de José Ortiz Echagüe (fot.1).

A nivell local algunes de les figures més importants varen ser Antoni Mulet i Guillem Bestard Cànaves, els quals feren fotografia etnològica per encàrrec de la Societat de Foment de Turisme de Mallorca per el gran interès d'aquesta en la fotografia per l'estudi del folklore i l'etnografia local. Les imatges que il·lustren la Guia Oficial de Fomento del Turismo del 1923 són d'ambdós fotògrafs, captades per a la sorpresa del viatger i el turista quan les trobés en un fullet, àlbum o guia gràfica.⁴

Queda clar que hi havia una consciència de posada en valor per part dels viatgers, intel·lectuals i fotògrafs de la temàtica etnològica mallorquina, fent que fos un reclam turístic quan aquest va començar a venir en grans quantitats a l'illa, per tant era una oferta turística que venia molt bé i alhora aquest patrimoni gaudia de reconeixement. D'acord amb l'exposat el primer turisme que va arribar a Mallorca venia atret per un producte cultural on en un destacat percentatge es trobava l'etnologia local.

2.3 Història del Museu

Guillem Rosselló Bordoy es va encarregar de publicar dues guies sobre el Museu Etnològic de Muro de les quals s'han tret la majoria de les línies que vendran a continuació per fer un resum de com va sorgir el museu i quines característiques té.⁵

Orígens: l'embrió del que és el Museu Etnològic de Muro s'ha de cercar en la idea de crear un Museu Balear per part de l'Arxiduc Lluís Salvador a la seva finca de Valldemossa So'n Moragues, en la qual es conservarien totes les peces que tinguessin relació amb la tradició i la cultura popular mallorquina. El projecte desapareix sense iniciar-se un cop mor l'Arxiduc.

En el 1928 hi ha un intent de crear un museu etnològic mallorquí a Artà quan el Museu Regional va exposar al públic les seves col·leccions. Cal destacar que aquest municipi contava amb una revista de caràcter folklòric que tenia com a títol *El tresors dels avis* i estava dedicada en especial a la conservació de tradicions i costums populars. Aquest fet enllaça amb una Direcció General de Belles Arts i Defensa del Patrimoni Artístic Nacional dels anys 60 on trobem la idea "d'un museu a cada poble" amb l'intenció de conservar els conjunts de peces historicoartístiques en el seu context geogràfic. Altres exemples dins la mateixa línia serien la casa-museu amb la Col·lecció Mulet al barri palmesà de Gènova que albergava valuoses peces d'indumentària i de joieria⁶. Però qui realment va ser l'òrgan impulsor de l'aparició del Museu de Mallorca i per defecte de la Secció d'etnologia de Muro va ser la Societat Arqueològica Lul·liana. El primer esforç es dona el 29 de Març del 1937 per escrit, en una memòria redactada per en el seu moment president de la Lul·liana Juan Pons i el secretari Juan Muntaner on demanaven al govern central la creació d'un Museu per l'illa de Mallorca. Sol·licitaven un museu a la capital, de referència i d'envergadura com ho eren els de la península. Es volia que comptés amb una secció d'art i d'etnologia, referint-se a aquest darrer com un *Museo del Folklore* i esmenten que els Casals o Cases Senyoriales s'han de valorar i s'ha d'aprofitar la seva infraestructura per crear dits Museus.⁷ Finalment quan es fa el decret 2294/1961 per la seva creació i es publicà en el BOE 279 el 22/11/1961 es dictaminà que el Museu de Mallorca es crearia i tindria tres seccions específiques: belles arts, arqueologia i etnologia.⁸

El Museu: la data d'inauguració del Museu Etnològic de Muro és el 8 de juny de 1965⁹, abans que el Museu de Mallorca. S'ha parlat de la Societat Arqueològica Lul·liana com a òrgan impulsor però el museu va tenir la labor d'una persona promotora que va ser Gabriel Alomar Esteve. Va donar a l'estat l'edifici el mes de maig de 1962 amb el desig de que es fes d'ell un lloc conservador de les arts i tradicions populars. En aquesta mateixa data va donar un escrit al Ministeri d'Educació Nacional que deia el següent:

“Es un hecho evidente e incuestionable que en los años que estamos atravesando se produce en España una rápida transformación de la cultura popular y tradicional, en especial en lo que afecta a las técnicas agrícolas y artesanas. Y este hecho hace de absoluta conveniencia el tomar medidas para la conservación documental de aquellas tradiciones y formas artísticas, de aquellas

*construcciones y de aquellos instrumentos que, habiendo perdurado hasta hoy, se hallan en trance de desaparición inmediata, con el fin de que su permanencia pueda servir de testimonio y de precedente científico en la civilización del porvenir. En el caso de las Islas Baleares, cuyo pueblo, a un pasado histórico y cultural de excepcional interés une el hecho de haber conservado un conjunto de tradiciones de incalculable valor, en parte debido a la circunstancia de su insularidad, esta conveniencia se halla acentuada. De todos los medios posibles para la perpetuación de este pasado, el más eficaz es el de los museos etnográficos, y en especial aquellos emplazados en los mismos lugares en los cuales la cultura técnica y artística se ha venido desarrollando, así como en los edificios que por su antigüedad constituyen por si mismos un documento de valor primordial, que debidamente acondicionados y modernizados puedan presentar un ambiente adecuado al estudio de las colecciones.[...]La conservación sistemática en un museu que sea en lo posible un museo activo, de unos testimonios de la vida, de la cultura y de la creatividad del pasado, interesa no sólo desde un punto de vista estético y sentimental, sino, igualmente, desde un punto de vista práctico y científico. A la cultura moderna, que tiene un carácter esencialmente analítico, le puede ser algún día útil la permanencia ejemplar de estas realidades del pasado como datos o hitos de la evolución cultural. Todos estos hechos justifican la creación de los museos etnográficos en general, y en particular la del que es objeto de esta iniciativa, por la cual se trata de conservar en toda su autenticidad y carácter una casa semirrural antigua, que por verdadero azar ha subsistido hasta nuestros días, adornando sus dependencias más características con el atuendo y menaje que tuvo en sus prístinos días y utilizándola en las demás dependencias como depósito, ordenado científicamente, de los objetos de este tipo”.*¹⁰

A l'acte que es va celebrar dia 7 de juny de 1965 a prop de les set de l'horabaixa varen assistir nombroses autoritats a més de veïns tant del municipi de Muro com d'altres. Assistí Gabriel Alomar, el qual a més de donà i pagà la restauració de l'edifici també era Comisari Nacional del Patrimoni Artístic, llavors el Ministre d'Educació Nacional Manuel Lora Tamayo, el Director General de Belles Arts Gratignano Nieto i altres personalitats com un gran nombre de batlles dels municipis de Mallorca. Fou tot un aconteixement festiu i d'orgull de poble en el que no faltà una mostra de ball de bot interpretada per l'agrupació *Aires de Muntanya* i on tocà la banda municipal.¹¹ (annex IV i V)

Edificis, restauracions i adequació museística: l' edifici del carrer Major nº 15 conté la major part de la col·lecció del Museu i que en el seu moment va ser la primera que va donar Gabriel Alomar és una casa d'estil i categoria semirrural, la qual va estar habitada durant segles per senyors de poble

que uniren l'exercici de la seva professió liberal a les explotacions agrícoles directes o indirectes. La seva construcció es va efectuar a mitjans del segle XVII, i es sap per la inscripció d'una de les antigues claus que posa 1670. Segons indica Rosselló Bordoy segurament la promoció de la casa vengué per part de la família dels Simó, naturals de Muro, tal volta de la mà de Gabriel Simó i Oliver, el qual pertanyia al Consell del Rei baix el regnat de Felip V, en el 1650 era Auditor de la Guerra del Terç d'Infanteria a Milà i en el 1677 Oidor de la Real Audiencia de Mallorca. Quan la família es va extingir en el XVIII la família Salas de Manacor la va comprar i llavors la dels Alomar.

Al 1969 Gabriel Alomar Esteve dóna una segona casa situada al C/Jesús nº8 que connecta amb l'altra mitjançant un hort. Es tracta d'un edifici en la mateixa tònica que el veí en quant a aspectes formals i que completaria el discurs de les peces del primer.

En quant a l'edifici del carrer Major, Gabriel Marimón Quetglas, restaurador del casal, diu a l'entrevista que li realitzà *Reportajes de Cort* (annex V) que varen començar els treballs de restauració al maig del 1963, durant així dos anys les obres sense tenir interrupcions i amb un promig de cinc homes, seguint en tot moment un criteri de respecte a un edifici amb uns valors tan singulars. Afegeix que és el mateix Gabriel Alomar el que va finançar la restauració que va tenir un cost de quasi un milió de pessetes.¹² Per acondicionar el segon edifici es té notícia que la Comissió de Patrimonio Artístico entre el 1970 i el 1971 va dur a terme una restauració per solucionar problemes estructurals i de manteniment, intentant no canviar ni destruir els trets principals que donen caràcter a l'edifici, com en el cas de l'anterior.

Per el que fa a la qüestió museològica quan es va fer el museu al carrer Major es va crear amb la idea de preservar les peces tradicionals que contenia col·locades en els seu espai domèstic corresponent per donar a conèixer les parts d'una casa de l'època. Passats quatre anys d'aquest fet amb el segon edifici es va pensar que les sales parlessin d'un ofici en especial intentant recrear el taller amb les eines que s'usaven, els quals eren: ferrer, sabater, fuster, teixidor, escultor (en pedra i fusta), cullerer, carreter, boter, baster i espardenyner.¹³

Titularitat i competències: des dels seus orígens el museu ha estat de titularitat Estatal (Ministeri d'Educació, Cultura i Esports) però la seva competència es va traslladar a la Comunitat Autònoma, la qual va donar la gestió als Consells de cada illa de l'arxipèlag. Durant l'acte d'inauguració del Museu Etnològica el senyor Gabriel Alomar fa un discurs on indica que ofereix el museu a l'Estat Espanyol i que el deixa en mans del Director General de Belles Arts. El Ministre d'Educació Nacional al seu discurs de contesta a Alomar senyalant que en nom de l'Estat Espanyol accepta aquest museu¹⁴. Per tant s'està parlant d'un museu que segons la legislació de patrimoni del

moment va assumir l'estat central, deu anys després al 1975 és quan es redacta la Llei Espanyola de Patrimoni que es manté en vigència avui en dia, i successivament totes les Lleis de Patrimoni de les Comunitats Autònomes. De manera que la titularitat havia de seguir essent estatal com s'havia programat en la creació del Museu de Mallorca i les seves seccions, però amb la nova llei i la de les comunitats autònomes es va decidir entregar les competències al Govern de les Illes Balears i aquest als Consells insulars, quelcom que es manté avui dia.

Proteccions patrimonials: En el decret del 20 de febrer de 1974 es declara Conjunt Històric la zona urbana del casc antic de Muro, fent-se públic en el BOE del 31 de gener del 1975, entre els edificis es troben els dos que configuren la Secció de Muro. D'aquesta manera les dues arquitectures del museu haurien de tenir una doble categoria de protecció, a més d'estar integrades en un Conjunt Històric pel que fa als exteriors tendria una figura de protecció BIC, tant per ser casals senyorials de l'arquitectura tradicional mallorquina com per ser un museu. Quelcom que a l'apartat corresponent es demostrarà que té, i ha tengut, moltes contradiccions i problemes.

En el 1994 Gabriel Alomar escriu que lamenta que el Museu Etnològic de Muro, o com diu ell Secció Etnològica del Museu de Mallorca, hagi estat abandonat i descuidat per la Conselleria de Cultura i per el Museu de Mallorca, dels quals depèn des de fa uns vint anys.¹⁵

3. Problemàtiques i diagnòstic del Museu Etnològic de Muro

En la següent successió d'apartats ja es realitza un estudi profund de com és la situació actual del Museu Etnològic de Muro. La primera aproximació és una visió de la situació legal i competencial de dos representants dels òrgans responsables directament del Museu i dels museus en general de Mallorca, la qual es va aconseguir amb una entrevista. Són: Joana Mª Palou i Sampol directora del Museu de Mallorca i de les seves seccions, i Gabriel Pons, cap de museus del Consell de Mallorca.

S'inicia per tant la revisió legislativa i s'examinen diferents documents legals, tant com a museu com per ser un bé protegit, per veure fins quin punt el museu compleix el dictaminat jurídicament. A continuació es tracta amb una metodologia de treball de camp l'estat dels edificis que fan la funció de museu a nivell estructural i es segueix amb la revisió del discurs museològic i museogràfic de les peces. Llavors es fa una valoració dels visitants del museus etnològics peninsulars i insulars d'Espanya amb un anàlisi de dades estadístiques, s'analitza l'activitat divulgadora i difusora del contingut del museu, fins que es passa a determinar el ressò dels museus etnològics en dos dels canals de difusió i divulgació més importants com són el públic escolar i el

públic turístic¹⁶. Per acabar es dediquen unes línies al patrimoni immaterial perquè sempre hi ha una vinculació amb els objectes etnològics i aquí es miraran les relacions que pugui tenir el museu amb al que pertany al patrimoni intangible.

3.1 Entitats competents i lleis

Recordem que el Museu de Mallorca amb les seves respectives seccions, Muro i Pollentia, és de titularitat Estatal però l'estat central va transferir les competències a la Comunitat Autònoma, per tant al Govern de les Illes Balears. Després el Govern Autonòmic va transferir la gestió a cada un dels Consells de les Illes Balears, de forma que el Govern és el que pren les decisions i el Consell s'encarrega de gestionar els museus d'àmbit local. Dins tota la cadena de jerarquies que s'acaba d'esmentar el responsable de que no funcioni el Museu de Mallorca és el Govern de les Illes Balears i la corresponent Conselleria. El motiu és que té una llei de patrimoni i museus feta i aprovada al BOE però no té aprovat ni publicat el Reglament de Museus tot i estar fet, el qual és un document desplegable que funcionaria com executor legislatiu.

A continuació es fa una exposició del que diu la legislació per veure les cadències del museu a nivell Estatal i Autonòmic dins aquest àmbit. S'inclou també la llei sobre els béns etnològics immaterials per la relació que guarda amb els fons del museu i que sempre està present en aquesta tipologia de museus:

-Llei 4/2003 de 26 de març, de museus de les Illes Balears, BOIB n^a 44 03-04-2003

Article 5. Reconeixement dels museus i de les col·leccions

2. Per al seu reconeixement als efectes previstos en aquesta llei, els museus hauran de reunir, com a mínim, els requisits següents:

- c) Immoble adequat destinat a seu del museu amb caràcter permanent.
- d) Pressupost i personal suficient que en garanteixi el funcionament.
- i) Horari de visita pública
- k) Organització d'activitats per a la difusió i el coneixement dels seus fons
- m) Disposar d'un pla anual d'activitats.

Tampoc es pot considerar col·lecció museogràfica perquè dels seus requisits no compleix amb els criteris:

- c) Obertura al públic amb caràcter fix, continuat o periòdic.
- d) Pressupost i personal suficient que en garanteixi el funcionament.

Article 36. Deures generals dels museus i de les col·leccions museogràfiques

- c) Informar al públic i a l'administració competent de l'obertura del centre i de les seves modificacions. En qualsevol cas, l'horari ha de figurar en un lloc visible a l'entrada del centre.
- g) Elaborar i remetre a l'autoritat competent, les estadístiques i les dades informatives sobre l'activitat, els horaris i preus, els visitants i la prestació de serveis.

El museu no té un horari visible a l'entrada dels edificis-museu i l'informació que està plasmada a la fitxa del Directorio de Museus de España té molts d'errors sobre el preu, les activitats i l'horari.

Títol V. Competències de les administracions públiques.

A l'article 46 on parla dels Consells Insulars no es compleix amb el criteri:

- j) Inspeccionar els establiments esmentats i vigilar el compliment dels deures establerts en aquesta llei.

Per tant el Consell Insular no té cura de la situació del Museu de Muro.

-Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español, BOE 29-06-1985.

TÍTULO VI. Del Patrimonio Etnográfico

Segons el punt 3 de l'Article 47 els béns patrimonials que impliquin un saber o activitat tradicional i que estiguin en perill també han de tenir protecció per les administracions competents. El contingut del Museu de Muro ofereix un testimoni material per posar en marxa la declaració de patrimoni immaterial de moltes d'aquestes artesanies o tradicions de les que dita activitat ha desaparegut i que prest també ho farà el seu coneixement per part de les generacions venidores.

-Llei 12/1998 de 21 de desembre del Patrimoni Històric de les Illes Balears, BOIB n° 165, 1998

TÍTOL IV. Patrimoni Etnològic

A la definició de l'Article 65 es mencionen tant els béns mobles com immobles. L'Article 67 està dedicat als Béns etnològics immaterials i posa que ha d'haver una recollida exhaustiva de restes materials en què es puguin manifestar aquests costums, creacions o comportaments, els quals han de ser investigats perquè en garanteixin la transmissió a les futures generacions.

3.2 Infraestructura

A les següents línies es revisa com és l'estat del museu al 2015 tant pel que fa a l'exterior, a l'interior, a la protecció patrimonial dels edificis i al personal.:

- Patrimoni Arquitectònic

-Per ser unes de les cases que estan dins l'àrea protegida com a Conjunt Històric han de tenir una protecció especial per el seu exterior. A més el museu hauria de disfrutar de la protecció BIC per ser un museu i de valors arquitectònics singulars. Revisat el catàleg que es troba a l'Arxiu Municipal de Muro, i el qual està aprovat de l'any 2003, no s'ha localitzat la fitxa de bé protegit de cap dels dos edificis del museu. És una cadència significativa perquè es un document indispensable per les ordenances d'urbanisme i per els plans territorials dels municipis, a més de que és un certificat de valor i de salvaguarda d'un element patrimonial local proporcionant unes normes, recomanacions i directrius bàsiques perquè els béns puguin ser intervinguts de manera respectuosa.

Fou el mateix Gabriel Alomar uns dels encarregats de fer un pla urbanístic per poder protegir el casc històric de Muro des de l'any 1962, estant llest el 15 de desembre de 1964 i entrant en vigor el 8 de gener del 1965. Per tant el procés de declaració de Conjunt Històric de la vila de Muro es coetani amb l'obertura del museu, de manera que el 9 de juny de 1965 (un dia després de la inauguració) es notifica des de Madrid que s'inicia l'expedient de declaració de Conjunt Històric, un tràmit que s'allargarà fins el 1974. El problema principal ha estat que la teoria no va coincidir amb la pràctica, havent un lent procés burocràtic i mal realitzat, del que ara és fruit un catàleg deficient aprovat el 2003 derivat del definitiu Pla General d'Ordenació Urbana, un pla envolt en molts de vaivens entre l'Ajuntament de Muro i la Direcció General de Belles Arts que durà 40 anys. No obstant al Plànol General del Conjunt Històric està marcat el museu amb la protecció A, la més alta, però no hi ha cap fitxa de catàleg.¹⁷

La meua hipòtesis del que possiblement va ocórrer és que per ser museu, i a més estatal, es va donar per fet la seva protecció, i es prestà més atenció a altres edificis i elements. Una errada greu és que no es va modificar a l'aprovació del catàleg del 2003, i que deixa sense paraigües legal-patrimonial els edificis del museu.

- Edifici C/ Major:

-Exterior general:

No presenta un estat greu però falta el manteniment bàsic en quant a la cura i neteja de les façanes.¹⁸

-Interior general:

Il·luminació: en general rudimentària i sense adaptació al tipus d'espai i peces. Concretament les sales de la ceràmica no disposen de llum per problemes elèctrics, fent que la visibilitat de les peces només pugui ser a les hores de sol i implicant que els dies de poques hores de llum com a l'hivern no es pugui contemplar.

Estructura i espais expositius: tant a les parets com a les voltes hi ha nombrosos cruïses que s'han intentat arreglar amb una solució superficial que resol temporalment el problema, donant una imatge antiestètica per com s'ha fet i perquè apareixen algunes escriptures visibles pels usuaris a sobre amb la data d'intervenció. Llavors la pintura de les parets està molt desgastada i en algunes parts ja ha caigut, especialment es veu afectada la llar de foc de la cuina i el trespol i escalons presenten rotures i un gran desgast. Un problema en comú que tenen dits elements estructurals és la humitat que en part produeix les esmentades degradacions (fot.2,3,4,5).

-Accessos i serveis:

El museu si que està dotat amb sanitaris però és un espai molt deficient en quant a infraestructura i en mal estat de conservació. També en quant a tenda té dues petites vitrines on es venen objectes i petites publicacions del Museu de Mallorca. El que realment és una mancança és no tenir un sistema adaptat per la visita dels minusvàlids, com rampes i sistemes d'elevació per accedir als pisos superiors.

- Edifici C/Jesus :

-Exterior general:

Ell mateix que a l'altre edifici, manca de manteniment de la façana.

-Interior general:

No es pot accedir per l'estat de ruïna i el perill que implica d'esfondrament per falta d'apuntament. A més constantment hi ha problemes de curtcircuits.

- Pati:

-Condicions generals: fa de connector dels dos edificis i presenta un pati i una era que s'estan fent malbé a causa d'estar exposats als factors ambientals sense dur un control de conservació.

- Personal:

-El Museu de Muro està a càrrec d'una sola persona física que s'encarrega d'obrir i tancar el museu, d'atendre al taulell els visitants i de mantenir en mínimes condicions l'edifici canviant bombetes, fer petites reparacions, netejar diàriament, tot a l'hora. La presència d'una sola persona implica que si dit individu té un imprevist o emergència aquest dia el museu no obri, per tant no compleix amb l'horari públic estipulat, i quan per dret agafa vacances també el museu ha de romandre tancat coincidint quasi sempre al mes d'agost on hi ha més entrada de públic turístic estranger que és el principal visitant del museu.

El Museu de Mallorca tenia previst que a l'any 2010 es fes una reforma total del Museu de Muro, intervenint a les instal·lacions per reparar l'estat de la seguretat com de l'elèctrica i climàtica¹⁹, a dia d'avui a l'any 2015 no s'ha produït dita intervenció per el sobreesforç econòmic que va fer el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports en arreglar la seu a Palma del Museu de Mallorca.

3.3 Discurs museogràfic i museològic

En el I Congrés Nacional d'Arts i Costums Populars que es va celebrar a Saragossa el 1968, pocs anys després de la inauguració del primer edifici etnològic de Muro, Gratiano Nieto, que era Director General de Belles Arts en aquell temps fa de ponència al congrés i cita el Museu Etnològic de Muro, d'entre uns pocs altres que foren dels primers d'Espanya, per posar exemple de com ha de ser un museu de tal tipologia.²⁰ De fet l'any 1981 el museu va ser guardonat amb el premi europeu del museu de l'any, així ho commemora una placa circular que inclou la data i les següents inscripcions en anglès i francès : *European museum of the year awards/ Prix europeen du musee de l'anne*. El concepte de museu així com l'entenem ara sorgeix avançats els vuitanta, per el que es considerava que havia de ser un museu en els anys seixanta i setanta el museu estava molt bé com diu Nieto, però com recalca Palou el museu no es va adequar a la transformació teòrica de la museologia i museografia posterior. Ara per ara l'exposició segueix anclada a la museografia primitiva dels anys d'inauguració, pensada per ser un museu-contenedor d'objectes sense un plantejament previ d'aquesta índole.

Una qüestió que escau indicar-la en aquest moment és que el Museu Etnològic mai ha tingut un Pla Museogràfic, el qual és dels documents de partida bàsic per determinar com s'estructurarà el fons del museu que s'exposa al públic. En els anys en que es va obrir no era habitual que es redactessin ni que es fessin de forma estricta aquests plans però un cop entrada la nova museologia tampoc es va redactar.

Museologia: parteix d'un concepte vertebrador per fer un discurs concret, sobretot a l'edifici del carrer Major. S'aprofita que és un casal senyorial del segle XVII típic mallorquí per recrear amb les peces del fons cada àmbit domèstic el més fidelment possible. Tot i que alguns espais secundaris de les ales superiors s'han aprofitat per exhibir algunes peces que no tocarien estar allà en la vida quotidiana però que com no són habitacions significatives d'una llar s'empren d'aquesta forma. Tot i la coherència del concepte expositiu sols es duu a terme de forma parcial.

-Planta baixa: quan el visitant entra per la porta d'accés al casals no veu un itinerari o un recorregut clar per on començar la visita. A les estances d'aquesta planta és té molt ben recreat l'espai de la cuina però devora ella es troba una alcova, espai que correspon al pis superior, i una avantsala pertanyent a la darrera on hi ha floreres, màquines de filar, robes de llengües, en definitiva un espai dedicat a les labors femenines. A l'altra costat es conserva una apotecaria amb la seva sala annexa de mesures i pesos, la qual és originària de la casa i no és quelcom freqüent a la majoria de cases d'aquest tipus. Finalment hi ha un celler soterrani petit amb un accés per graons, en el qual hi ha conservats objectes que no es relacionen amb la producció vinícola, com estris per l'elaboració del pa.

-Primer pis: hi ha una recreació d'una habitació infantil amb joguines

-Planta superior: àtic amb estris per les tasques agrícoles i altres sales on hi ha exposades ceràmiques, figures de betlem i siurells, entre d'altres peces.

Museografia:

-Exterior de l'edifici: a les façanes no hi ha la retolació amb l'informació bàsica com puguin ser els horaris i dies de visita i una breu informació del museu. Tant sols hi ha una placa de pedra que duu escrit "Museo de Mallorca, Sección Etnológica de Muro" i l'escut del municipi petri, això només a l'edifici del carrer Major.

-Ordre expositiu: no es segueix fidelment l'ordre dels espais domèstics de la casa ni els objectes que corresponen a cada un. Tampoc hi ha cap recurs que faciliti la comprensió dels objectes, com per exemple fullets o guies audiovisuals.

-Retolació i panells: no hi ha una presentació històrica del que és l'edifici-museu. No es troben present panells explicatius, ni de les sales com a àmbits domèstics ni de les peces exposades, així com tampoc senyalística per fer un recorregut raonat. La majoria d'objectes tenen una cartel·la reduïda que aporta dades bàsiques de la peça, com el seu nom, la data i en ocasions el seu ús. Però

necessària de revisió, actualització i fins i tot ampliació aportant informació que es conjugui amb els panells explicatius que s'haurien d'instal·lar a cada sala.

En definitiva l'espai expositiu té concepte però a l'hora de l'execució no s'aplica amb l'èxit que caldria. A les remodelacions que com s'ha dit anteriorment estaven previstes per l'any 2010 es volia fer una major intervenció per renovar el discurs museogràfic, motivada especialment per la gran falta de presentació i contextualització de les peces que com s'acaba de citar és de plena necessitat.²¹

3.4 Difusió i divulgació

Actualment el Museu Etnològic de Muro no disposa de cap programa ni calendari d'activitats de cap tipus quedant totalment nul·la la funció divulgadora i difusora que hauria de tenir tot museu en quant al diàleg educatiu amb el públic. Pel que fa a la tasca d'investigació és mínima, només es compta amb una breu publicació anual tant en format online com en paper titulada *El nom de les coses* on s'intenta fer una breu recerca d'una temàtica vinculada amb les peces de Muro o en la tradició i cultura popular mallorquina. A la fitxa sobre el museu que figura en el Directorio de Museos y Colecciones de España²² la informació que hi apareix no es real, ja que s'esmenta que es fan activitats com conferències i visites guiades, i avui per avui no es du a terme res del que hi consta.

Vista la manca de tasca investigadora i educativa del museu s'estudiaran altres aspectes que tenen a veure de forma directe i indirecte amb el públic del museu: el recompte de visitants, el patrimoni etnològic a les escoles i el tipus de promoció en recursos turístics i didàctics.

En primer lloc s'analitza amb xifres objectives l'afluència de visitants generals als museus etnològics peninsulars i locals dels darrers anys per tenir una visió global de la situació del panorama actual. De general a específic primer es tractaran les xifres generals del museus de l'Estat i llavors de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Revisades les dades de l'Estat Espanyol en el sector de la cultura, i en especial dels museus, han demostrat que va creixent de forma exponencial a mesura que passen els anys. Com s'aprecia des de l'any 2000 fins el 2012 (annex II, 1) el nombre general de públic ha anat augmentat fins registrar-se en el 2012 la xifra de 57.491.818 visitants.²³

Ara passant a estudiar les dades de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears s'ha de dir que hi havia un total de 62 museus a l'illa de Mallorca a l'any 2010, una de les xifres més elevades que només va ser superada el 2006 per uns 66 museus. S'estima que en el 2010 hi va haver 2.652.860 de visitants entre tots els museus que varen voler facilitar les seves dades. Si comparem des del 2000 fins el 2010 els nombres són favorables perquè la crecuda ha estat positiva, especialment des del 2006. Segons indicà la persona encarregada de la Secció de Muro en el 2014 varen entrar un total de 2010 visitants, en major quantitat estrangers, seguits de persones de la tercera edat, escoles i gent local.

En quant a la creació de museus si es relacionen les xifres de les Illes Balears ofertes des del 2000 fins el 2010 es varen augmentar tímidament els nombres de museus etnològics, passant d'haver-ni quatre entre el 2000 al 2002, després del 2004 al 2006 foren cinc, el 2008 sis i fins el 2010 que es tornaren a quedar en cinc (annex II, 2). Seguint la llista tipològica (annex II, 4) de museus de l'estadística espanyola i que s'aplica també a les CC.AA la situació dels museus etnològics de Balears es troba en el mig. Hi ha museus que els superen en nombre, tot i que no acusadament, com els d'art contemporani, les cases museus, els arqueològics i els generals; i d'altres amb una situació pitjor com els de Belles Arts, Ciències Naturals i Història Natural, Arts Decoratives, De lloc o els de Ciència i tecnologia que són inexistents.

Aquestes dades resumeixen que els museus etnològics, i especialment dirigint la mirada a Balears, no són dels principals però tampoc els que estan en pitjor situació. Per tant, i donat el manteniment de xifres que han seguit dels anys estudiats trec en conclusió que el problema seria la qualitat, quelcom que té solució fent un producte atractiu perquè el nombre de visitants augmenti.

Per continuar es dirigeix la mirada a la matèria de pedagogia a l'àmbit escolar, per tant la difusió i divulgació des de les aules cap a l'etnografia. Segons els estudis locals del 2005 sobre el patrimoni de les Illes Balears, s'ha comprovat que els continguts sobre patrimoni artístic immoble (monuments) i història local són els més presents a les aules a nivell general. En tercer lloc quedaria la cultura popular en matèria etnogràfica que en equivalència perd pes front les altres dues.²⁴ Les tres àrees podrien estar més combinades fent el discurs encara més ric donant un marc contextual balear complet per el bagatge cultural que necessiten els estudiants, o almenys estandarditzant la importància dels continguts. (fot.5,6)

Anant a àmbits més concrets el 2013 sobre la concepció i ensenyament de patrimoni a les distintes etapes formatives, podent tenir una visió general de com es vist i tractat el patrimoni etnològic a cada cicle. A l'educació primària els mestres reconeixen un major nombre d'elements pertanyents al

patrimoni etnològic, com les festes o les tradicions. En els llibres és especialment freqüent la seva aparició en els del primer cicle, ja que es considera que en el segon cicle els elements etnològics perden importància en benefici dels historicoartístics i naturals. En canvi el patrimoni etnològic és el menys reconegut per el professorat de Secundària, així com també en els llibres de ciències socials la seva aparició és escassa. En quant a la relació de patrimoni-identitat trobem que en l'educació Primària els elements identitaris són més presents i quasi sempre van lligats al patrimoni etnològic, a l'educació Secundària succeeix al contrari.²⁵

Un darrer aspecte realment preocupant que cal senyalar és que a la pàgina de l'ajuntament de Palma on es fa una oferta de possibles sortides culturals a realitzar per els centres d'ensenyança (PalmaEduca) no aparegui ni el Museu de Mallorca i menys encara el de Muro.²⁶

Passant a revisar l'oferta turística de l'illa trobem que a la majoria de pàgines oficials locals (Informació turística del Govern de les Illes Balears, Balear Cultura Tour o Informació turística Mallorca) que promouen les activitats que fer a l'illa apareix com una de les múltiples opcions el Museu Etnològic de Muro²⁷ però és ben diferent el resultat quan mirem les pàgines no locals que fan una oferta al turista estranger, el present estudi tan sols n'ha localitzat una, de les més reconegudes i consultades, on apareix referenciat el museu.²⁸

Per cloure l'apartat es tracten els resultats de l'estudi del nombre de material sobre patrimoni que es dona als diferents tipus de públic, segons el seu interès i la seva participació en activitats patrimonials. Gran part del material és de caràcter divulgatiu per un públic turístic, tot seguit didàctic especialment enfocat al públic escolar, per a experts en tercer lloc perquè és un cercle més reduït d'individus, difícil especificació i finalment que tinguin totes les característiques.²⁹

3.5 El patrimoni immaterial

Un apartat de patrimoni intangible és de primera necessitat en un estudi com aquest, perquè un gran percentatge de les peces que trobem en el Museu Etnològic de Muro tenen una cultura immaterial intrínseca vinculada a la tradició popular, que requereix una valoració per la concepció i comprensió de les peces. L'importància de preservar el patrimoni immaterial s'ha d'entendre en clau dels objectes, els quals si no tenen un marc contextual que els defineixi perden el seu sentit, perquè no es sap la seva funció ni el seu rol tant si es tracta d'oficis, festes o altres activitats o conductes de la tradició popular. Altre perill important és la pèrdua i el desconeixement, des de que entrà l'indústria moltes de les activitats artesanes varen anar en detriment, fins i tot desapareixent o

adaptant-se amb canvis importants; avui a l'era de la globalització on es van perdent de cada cop més les identitats dels pobles i les arrels populars esdevé quasi en grau d'auxili establir figures de protecció, estudiar i difondre les activitats i coneixements del passat propi.

Des de la *Recomendación sobre la Salvaguarda e la Cultura Tradicional y Popular*³⁰ de l'UNESCO el 1989 queda demostrat quan important és la unió del tangible i de l'intangible en el patrimoni etnològic, i encara es torna a reafirmar quan Espanya s'incorpora mitjançant la modificació de la llei de 1985 al *Convenio de Patrimonio Inmaterial* el 2006. Però abans de l'UNESCO a Espanya ja es tenia aquesta consciència a les trobades científiques d'especialistes en Antropologia i Etnografia,. Al IV Congreso Nacional de Artes y Costumbres Populares celebrat a Saragossa el més d'abril de 1983 s'indicaren les funcions principals de tot museu etnològic, una de les tres conclusions va ser subratllar la recollida de la "cultura espiritual", tant siguin creences, la tradició oral, els ritus, festes, i altres dins aquesta tònica, esdevenint necessària per la perfecte exhibició de les peces i per comprendre-les millor³¹

En el 2006 es va inaugurar el museu etnològic Quai Branly al cor de Paris, el qual és un museu de referència antropològica tant per la seva riquesa d'objectes de diferents cultures com per les característiques museogràfiques i museològiques. Aquest museu d'envergadura té molt en consideració les qüestions immaterials que van lligades als objectes, com la dansa, la música, expressions rituals i altres, que exposen i formen part de l'activitat del museu.³²

L'UNESCO a la convenció de 1989 deixa un sistema de protecció establert que es podria aconseguir aplicar a Mallorca al Museu de Muro, ja que diu que hi ha que promocionar estudis científics i tècnics, la realització d'inventaris i donar accés a la ciutadania a més d'una educació i sensibilització front ell.³³ El Museu Etnològic hauria de ser el centre dinamitzador de tota la cultura popular mallorquina, per tal finalitat, partint del seu fons museístic, es potenciaria l'immaterial mitjançant els objectes materials. Com institució museística té el deure de difondre i donar a conèixer les tradicions, les festes populars, les activitats artesanies, la música i un llarg etcètera sempre fent referència als objectes que alberga, i a més l'exigència d'aplicar figures de protecció patrimonial com a passa prèvia a tot l'esmentat.

4. Directrius per una proposta de recuperació funcional

Un cop recollida i digerida tota l'informació prèvia es proposaran mesures i canvis per a cada bloc que s'ha desenvolupat al bloc anterior que farien que la Secció de Muro assolís una vida de museu adequada.

4.1 Entitats competents i lleis

La situació del Museu de Muro ha estat tractada en dues de les entitats que han de gestionar dit museu, l'actual directora del Museu de Mallorca, Joana Mª Palou i Sampol, com a persona responsable i coneixedora en profunditat de l'organisme. Per altra banda Gabriel Pons cap de la secció de museus del Consell de Mallorca. Insistesc en tenir present que el Museu de Mallorca, i per defecte totes les seves seccions, tenen titularitat estatal però les competències estan transferides al Consell de Mallorca com administració responsable.

La visió de Joana Mª Palou respecte al Museu Etnològic és potencialment negativa, i la sentència més esclaridora del panorama que va proporcionar a l'entrevista va ser que dit museu està obert perquè ella li manté, ja que sap que si es tanca ella mai més el tornarà a veure obert, morirà. És una frase que podria resumir la tònica que va tenir l'entrevista en tot moment. Va apuntar a que el principal problema és una manca de preocupació del Govern per la situació de Muro, baix el seu criteri fins que no es doni una conscienciació en aquestes administracions el museu no es podrà aixecar. Segons relata les iniciatives que es presenten al Govern no tenen resposta, com per exemple la que es va presentar sobre la declaració de bé immaterial dels oficis i artesanies partint de les peces de la Secció Etnològica. Conjuntament amb l'ajuntament de Muro també s'han tocat portes per tractar el tema de la decadència del museu que no han estat obertes.

El Museu de Mallorca envia la documentació pertinent sobre totes les qüestions que envolten al museu al Govern cada any a la memòria anual del Museu de Mallorca i les seccions, a més de les informacions puntuals, i segons relata Joana Mª Palou l'única resposta que obté és el silenci administratiu.

Podent accedir a documentació del registre del museu s'han examinat les següents notificacions enviades al Govern sobre la Secció de Muro:

-Juliol de 2004, el museu expressa que el personal a Muro és insuficient.

-Novembre 2007, el museu expressa que l'edifici de les artesanies no compleix la normativa respecte a les instal·lacions, explicant que ha contractat una empresa per revisar el sistema elèctric (cada vegada es produeixen més curtcircuits) i que necessita amb urgència intervenció.

-Altra notificació el Novembre de 2007 assenyala que s'ha pres la decisió de deixar de cobrar entrada en el Museu de Muro per les condicions paupèrrimes en les que es troba.

En els tres casos, tres de molts més que hi ha, el museu no va obtenir resposta. També el Museu de Mallorca m'ha permès accedir a veure part del pressupost que la Conselleria destina per el museu de Muro al 2015:

-11.334,81€ per les instal·lacions, just la neteja ja costa 7.231€

-4.000€ per les restauracions de les peces, la conservació, etc.

- Només 1.000€ per l'adquisició de béns i obra.

Els doblers que pugui proporcionar l'Estat només arriba quan es destina inversions extraordinàries com la remodelació de la seu del Museu de Mallorca de Ca la Gran Cristiana iniciada en el 2009.³⁴

Gabriel Pons Homar, cap de secció de museus del Consell de Mallorca, també indica una manca de preocupació per part del Govern de les Illes Balears, el qual remarca com Palou que té un Reglament de llei de museus elaborat i que encara no ha sortit a la llum. És un document de vital importància perquè és el que podria aplicar el Consell per fer complir la legislació i la gestió. Sosté que el Museu de Mallorca amb les seves respectives seccions haurien de ser tres entitats amb tècnics especialitzats en la matèria per a cada lloc, no que funcioni només amb un cap a Palma i que només sigui de belles arts, segons el seu criteri en aquest cas només pot funcionar dita àrea havent-hi d'haver un arqueòleg per Pollentia i un Etnòleg o Antropòleg per Muro. Una sentència que no comparteix Joana Mª Palou que considera que han de ser tres entitats dins una, no hi ha necessitat de crear una independència.³⁵

El meu veredicté és que el Museu de Mallorca, i per defecte Muro, són víctimes de les circumstàncies en les que l'obliguen a estar les administracions superiors, concretament el Govern Balear. El Museu de Mallorca ha demostrat amb documents l'afany per canviar l'estat de dit museu, ara el que fa falta és l'implicació de les institucions responsables que són les que han de vetllar per el bon funcionament del museu i aportar les ajudes necessàries per reactivar-lo. S'hauria d'oferir un pressupost extraordinari per fer una restauració urgent dels edificis i de la museografia, poder contractar més personal qualificat perquè en tingui cura i dotar d'ajuts econòmics raonables per la conservació estructural i del fons, a més de per poder dur a terme activitats i realitzar una funció investigadora i divulgativa. Com esmenten Gabriel Pons i Joana Mª Palou és un problema del Govern, necessiten que aquest doni l'entrada en vigor del Reglament de llei de museus, el qual està redactat, i inclús hi va participar Joana M^o Palou en la comissió que el va fer, però el Govern Balear no el treu a la llum.

En quant a la separació no s'haurien de separar en tres cossos independents però si que hi ha que

augmentar la plantilla per posar més conservadors i no que se'n hagin d'encarregar les dues úniques conservadores que hi ha a Palma, a més de incorporar una persona degudament formada que dugui la salvaguarda del museu ja que l'única persona que hi ha és del mateix poble, sense cap formació vinculant en la matèria, que té la tasca d'obrir i tancar el museu exclusivament.

Tots els punts assenyalats a l'apartat de legislació corresponent del diagnòstic s'haurien de fer complir quan sortís el Reglament, especialment l'article dels requisits mínims per ser considerat museu i els deures i obligacions que ha d'atendre tot museu. És essencial que el Consell de Mallorca i el Museu de Mallorca entrin en diàleg per començar un camí plegats per reactivar el museu, posant-se d'acord amb les seves diferències com la visió en tres cossos individuals de les seccions.

Reunir tots aquests criteris ve implícit amb el que es proposarà a continuació, i aquesta informació vinent s'ha plantejada veient els buits legals que figuraven a la problemàtica exposada a l'apartat anterior per provocar l'ajustament a la normativa.

4.2 Infraestructura

Quan es dugui a terme el pla de restauració tampoc s'ha d'oblidar que és un edifici museu per tant ha d'estar adequat per disposar les obres de manera òptima i s'ha de preveure que serà un lloc transitable per a visitants. Esdevé primordial que ha d'estar present durant tota la intervenció és el diàleg entre museòleg i arquitecte per crear conjuntament un espai adient per albergar l'exposició i les tasques pròpies de tot museu. És una tasca difícil perquè el que prima és que la casa doni l'aparença d'estar intacta per això la intervenció ha de ser discreta però efectiva, per això es crucial tenir present les següents consideracions.

- Patrimoni Arquitectònic:

-Esdevindrà una problemàtica perquè la restauració s'hauria de guiar per les fitxes de catàleg, les quals es recorda que no estan fetes, i que són el punt de partida en tots els casos semblants. Del carrer Major es pot fer la fitxa abans de les obres sense dificultats però l'edifici d'artesanies clausurat per l'estat de runa tindrà més obstacles degut a que es difícil transitar per el seu interior i potser s'hagin de sacrificar petits elements estructurals de valor per salvar l'edifici. És important dur a terme tota una investigació científica i historicoartística per especialistes sobre els edificis, és una passa de protocol d'intervenció obligada abans de començar qualsevol restauració. Un cop elaborades les fitxes i hagut un consens entre tècnics s'elaborarà un projecte de restauració aplicada a la categoria de BIC i al Conjunt Històric, que influeixi tant a interiors com a exteriors,

per tant el punt de partida és una restauració no agressiva, que intenti mantenir l'essència de l'arquitectura i no modificar les parts de major valor patrimonial ni els volums dels edificis.

- Edifici del C/Major:

Ha de ser una restauració en la que s'han de crear espais nous ,que es detallen més avall, i de manteniment perquè no s'han d'alterar els valors arquitectònics del casal sinó més bé dur una tasca de reparació.

S'han d'establir espais de primera necessitat³⁶ que serien:

-Investigació i divulgació: sala per activitats educatives i tallers, un laboratori de conservació i restauració i, a ser possible, una sala d'investigació.

-Serveis bàsics: sanitaris en condicions i accessos per minusvàlids.

- El Pati:

-La zona del pati necessita rehabilitació de l'estructura, el jardí i l'era, deixant un pla de conservació per aquesta i abans d'intervenir-la una investigació exhaustiva per recuperar-la de forma

- Edifici C/Jesús:

-Serà més complexa per la situació de gravetat en que es troba, però com a BIC ha de ser una feina de mantenir volums, espais i valors quasi dins la mateixa tònica que la de l'altre edifici.

- Personal:

-S'hauria d'incorporar una ampliació de plantilla posant més gent a càrrec de la infraestructura i manteniment ordinari, un conservador, un restaurador i almenys una persona encarregada de dirigir la part educativa de divulgació i difusió.

4.3 Discurs museogràfic i museològic

El Pla Director és el mateix tant per el Museu de Mallorca com les seves seccions, el que succeeix és que el Pla Museogràfic de Muro segueix sent el mateix de quan es va obrir, tot hi haver-se fet un pla nou per adaptar el qual no ha estat executat per falta de recursos.

El dissenyador d'exposicions haurà de cenyir-se a l'espai arquitectònic de la casa respectant els

valors estructurals que té, ha de ser una feina interdisciplinària entre ell i els responsables de la investigació, la restauració i la divulgació i difusió.

- Pla Inicial

- Tema expositiu: recreació d'un habitatge de tradició mallorquina i de tallers d'oficis artesans.

- Objectius

- Pressupost

- Programes d'activitats

- Selecció de l'equip

- Estudi mercadotècnic

- Disseny preliminar

- Organització espacial: partiria d'un guió científic i la documentació fruit d'una rigorosa investigació, les estratègies promocionals dels continguts sorgirien d'aquí també.

- Disseny esquemàtic

- Llista final d'objectes i text

- Disseny elements expositius: panells, llum, etcètera.

- Pressupost final

- Cronograma: sistematització del procés de muntatge

- Disseny final³⁷

- Document museogràfic definitiu: s'entregaria un disseny detallat amb els plànols finals, els textos finals i especificacions tècniques. El programa educatiu estaria realitzat en aquesta fase del projecte expositiu.

- Producció: muntatge i instal·lacions

- Promoció: fer pública dita activitat del museu a fi de dur a terme un tasca publicitària pensant en la seva futura inauguració³⁸.

4.4 Divulgació i difusió

IV Congrés Nacional d'Arts i Costums Populars de Saragossa del 1983 dictaminà que ha de ser un centre d'investigació i no un lloc per emmagatzemar objectes, fent que aquesta tasca investigadora es converteixi en foment de coneixements cap al públic.³⁹ Joana Mª Palou⁴⁰ reivindica

la tasca investigadora dels museus, i parla d'ells com a centres d'educació, però per educar, difondre i divulgar primer s'ha d'investigar.

En el darrer terç del segle XX es va estudiar molt la relació del visitant i l'espectador amb la comunicació de les exposicions, arribant a ser el públic el principal protagonista d'un museu. Es trobaren maneres de captar millor l'atenció del públic respecte al contingut, estratègies per fer activitats que poguessin resultar interessants i engrescadores, i per damunt de tot es varen fer investigacions sobre com aconseguir una major expressivitat segons les tipologies de públic. El departament d'educació i comunicació s'hauria de posar en marxa al Museu de Muro per dur a terme una planificació d'un programa educatiu sobre el fons, aquest es tindria que publicar de manera anual difonent l'informació per una major arribada de públic visitant. Esdevé crucial que es faci arribar als centres d'ensenyança les distintes programacions amb dossiers sobre la preparació de les visites a l'aula perquè desperti la motivació tant d'alumnes com de docents. Si s'assignés un pressupost anual per contribuir a la dinàmica d'un programa educatiu milloraria molt la qualitat de la informació que el museu adquirís material audiovisual amb distints idiomes i adaptat al públic que va dirigit. Com ja s'ha esmentat la preparació d'un espai viable per dur a terme tallers, xerrades i múltiples activitats és de primer ordre, especialment per el públic escolar i el públic local.

En quant a publicacions cal recalcar la importància de fer material en quantitats iguals per els centres educatius, el turisme, visitants autòctons i públic científic tenint en consideració els seus interessos, el canal o registre que usar per transmetre la informació i les seves motivacions. Com es va estudiar els darrers 20 anys si no es percep un llenguatge que resulti familiar o que jugui amb els conceptes que ja domini l'espectador i l'ajudi a fer una relació amb el que està veient exposat determinarà el grau d'interès que li desperti i influirà en el nombre de pas de visitants.⁴¹

Segons Melis quan el museu es torni obrir al públic, després de la important remodelació que dura des del 2009, haurà de redirigir la línia que seguia abans d'intervenir-hi en la que no contemplava la gestió ni l'oferta de cara al turisme, hauria de ser el museu de referència de Palma i de tota l'illa.⁴²

4.5 Declaració, catalogació i protecció de béns immaterials

En el BOIB del 28/03/2002 es publica la Llei 1/2002 de 19 de març de Cultura Popular i Tradicional figuren al capítol II *Mesures de protecció i promoció* i es parla de patrimoni etnològic i de festes d'interès cultural, el primer es refereix a béns mobles i immobles així com també als coneixements i activitats rellevants en la cultura popular. Es configura aquest document en motiu de deixar constància legal de la importància del patrimoni local, així com d'anomenar òrgans i

declaracions que hauran de procurar la seva salvaguarda, com seran el Consell Assessor de Cultura Popular i Tradicional i les pautes per la declaració d'interès cultural de qualsevol fundació o associació que promogui tant elements tradicionals tangibles o intangibles. Degut a que un dels dos edificis que conformen el Museu etnològic de Muro es dedica exclusivament als oficis artesans recreant tallers amb les seves eines s'ha cercat un sistema de treball que faciliti la recollida de dades per executar els tres processos indicats al títol de l'apartat, a més de ser útil per l'investigació. Una metodologia molt acertada de catalogació és del doctor Limón Delgado i la proposta al llibre *Notas sobre metodología y etnografía* publicat el 1975. Va utilitzar aquest model de fitxa (fot.6) per documentar oficis artesans de Huelva. Els elements que la componen serveixen per tenir una visió completa de tot el que envolta un ofici artesà, com més camps de la fitxa es puguin emplenar més es podrà contextualitzar una activitat. Aquest mètode esdevé adient per l'investigació i la sistematització de la documentació per dur a terme una òptima classificació de l'informació, així es podrà tenir un ordre en l'estudi dels objectes etnològics propis de les artesanies i establir discursos museogràfics i museològics amb un major ordre i sentit. Per altra banda des de la perspectiva jurídica de la protecció de dites activitats com més es coneix més cobertura legal es pot aplicar per la seva salvaguarda patrimonial.⁴³

Un avanç que es va donar dins el patrimoni immaterial és la publicació del BOIB del 9/02/2003 on es fa la *Notificació per edictes del Reglament 3/2012 sobre el procediment a seguir per la declaració de festes d'interès cultural a l'illa de Mallorca* on com bé diu el títol es donen els passos a seguir per declarar d'interès cultural les festes de Mallorca. S'han hagut d'esperar deu anys respecte la publicació al BOIB del 2002 sobre la cultura i tradició popular perquè es reconegués un procés legislatiu per un patrimoni immaterial com són les festes, però no obstant això encara no es té un document d'aquestes característiques per els oficis i artesanies de Mallorca. És veritat que al BOIB del 2002 es parla de la protecció i declaració de les fundacions i associacions que promoguin les activitats i coneixements tradicionals però ja que s'ha redactat un document específic per les festes populars es podria seguir l'establert per les artesanies.

Per tant en el cas de les sales expositives dels museus etnològics dedicades als oficis artesans, com al Museu de Muro, podrien quedar com un trencaclosques sense acabar degut a les llacunes que es produeixen si no es segueix un sistema com el de la fitxa acabada de tractar, el qual afecta de forma directa al discurs expositiu i a la tasca investigadora. S'ha de prendre consciència com s'ha fet amb les festes i promoure la declaració dels oficis com a bé mitjançant el fons del Museu de Muro.

5. Beneficis

Un apartat com el present havia de figurar en parlar d'un museu de les Balears degut a que les Illes Balears són un gran atractiu turístic de masses i es pot aprofitar la substitució del turisme de sol i platja per fomentar els museus com una alternativa mitjançant el turisme cultural. No només per el gaudi del turista sinó també per el de la població autòctona que veuria valorada la seva cultura que marca la seva identitat com a poble, això faria que l'habitant s'interessés més per el seu patrimoni propi. Examinant les Cartes Internacionals de Turisme Cultural un se'n assabenta de que reiteren aquesta idea. Per llançar una bona oferta patrimonial cap el turista aquesta s'ha de presentar en perfectes condicions perquè el visitant s'interessi en anar-hi i això implica que per vendre s'ha de restaurar el museu i seria l'excusa per cuidar-lo.⁴⁴ De manera que a les pròximes línies es defensarà que el Museu de Muro és un diamant en brut que un pic en grates condicions sigui una font de riquesa cultural i econòmica.

5.1 Culturals

A l'apartat 5.5 del principi numero 5 de la Carta Internacional del Turisme Cultural de l'ICOMOS es fa un clar esment a que s'ha de promoure el coneixement del patrimoni local entre els habitants de la comunitat i animant a aquests mateixos a participar en les labors de conservació i cura dels béns.⁴⁵ En la breu història del museu que s'ha introduït al principi d'aquest treball Guillem Rosselló Bordoy parla de dos fets que baix el meu parer són clau per tenir una idea de la reacció dels mallorquins cap aquest museu i de quina és la seva apreciació del patrimoni popular.

En primer lloc parla de l'esforç popular per reconstruir per el museu l' història d'aquests oficis, moltes persones foren les que es varen interessar per aquesta temàtica i varen aportar peces o dades essencials per completar el que varen ser els tallers i els antics oficis. Per tant la població mallorquina va ajudar a construir el Museu de Muro depositant no només objectes o informació històrica sinó també un sentiment popular d'estima a les arrels.

La segona qüestió enllaça amb la primera, gràcies a aquestes persones es va obtenir informació històrica, tant de nomenclatura d' estris, usos, la qual feia falta per la coherència de les sales i la comprensió dels oficis. Remarca l' investigació que es va haver d'obrir per esbrinar el contingut de les llacunes que tenien, i al·ludeix al material que tenen a mig camí que encara queda per investigar a les futures generacions.⁴⁶

Vist el que sentència la Carta Internacional del Turisme Cultural i el que relata Rosselló Bordoy el patrimoni és quelcom que involucra a tota la societat⁴⁷, i encara més quan es tracta d'un patrimoni

local, etnològic. Joana Mª Palou apunta que la societat mallorquina actual no valora com en altres temps el patrimoni local però baix el meu punt de vista es tracta d'una qüestió de conèixer. El Museu no es promociona degut al seu estat, no pot ser un reclam de públic perquè sobretot no ofereix activitats educatives i participatives al visitant i és un dels punts crucials, perquè l'avanç de generacions que no estan familiaritzades amb el món al que vol transportar el Museu fa que el seu desconeixement, unit a falta de promoció del Museu per les mancances, no els permeti interactuar amb aquest patrimoni. Per això si aquest museu primer de tot es valora des de les institucions pertinents i es fa un pla de rehabilitació i museogràfic correcte que difós i divulgat degudament farà que el públic s'interessi més i participi del procés cultural.

5.2 Econòmics

Segons el principi numero 5, i en concret l'apartat 5.2, de la Carta Internacional de Turisme Cultural de l'ICOMOS les activitats de gestió i conservació del patrimoni relacionades amb el turisme hauria de proporcionar beneficis econòmics, a més de socials i culturals, a la població autòctona i contribuir a la generació de llocs de treball.⁴⁸ Vista la situació de degradació a tots els nivells que pateix el Museu de Muro, primer s'hauria de fer una inversió urgentment i necessària que es reclama des de l'any 1981⁴⁹, per començar a gaudir de tot tipus de benefici.

El Pla Integral de Turisme 2012-2015, elaborat per la Conselleria de Turisme i Esports del Govern de les Illes Balears i gestionat per l'Agència de Turisme de les Illes Balears, presenta una planificació de l'activitat turística de les illes que s'ha marcat com objectiu ampliar l'estada dels turistes amb una oferta més múltiple i diversa en la que està immersa la cultural ja que la majoria de turistes venen durant els mesos d'estiu atrets per el sol i platja. Es podrien oferir forma es podrien altres alternatives de turisme que contribuirien de forma positiva a l'economia.⁵⁰ El propi Gabriel Pons indica el potencial del municipi de Muro per combinar ambdós tipus de turisme, ja que disposa de platja. Ja Gabriel Alomar escrigué a la memòria que acompanya el pla que està dissenyant per la protecció del casc històric de Muro que si es conserven i restauren els valors de la vila de Muro es pot construir un centre d'atracció turística per la proximitat a la platja, i desenvolupar restaurants típics i espectacles folklòrics. Quan el 3 d'abril de 1963 rebia el càrrec de Comissari General del Servei de Defensa del Patrimoni Artístic Nacional parlà en el seu discurs de que la defensa del patrimoni era tant un valor espiritual com econòmic de primer ordre. Al 1963 ja tenien ben clar aquest potencial turístic del patrimoni.⁵¹

El departament de turisme del Govern Balear ja se'n ha adonat de que el patrimoni és un generador de beneficis en potència, ara falta diàleg amb el departament de cultura perquè es decideixi a

intervenir per compondre la situació dels museus de les Balears, principals agents que proporcionarien el benefici del turisme cultural.

6. Conclusions

1. El museu va néixer amb molt il·lusió i estima dins el poble mallorquí, molts d'habitants varen ajudar a enriquir el conjunt de peces del fons d'un museu que deixava constància d'una nova mentalitat responsable i preocupada per el patrimoni local, iniciada per Gabriel Alomar. Si no es reivindica aquesta tipologia de museus i la identitat que representen l'efecte de la globalització podria ser devastador per la diversitat cultural, i aquest factor de la falta de conservació i promoció han estat fruit de l'abandonament institucional i social.

2. Pel que fa a les lleis només es podrà arreglar la qüestió si es segueix una cadena de processos successius. S'ha d'elaborar una fitxa de catàleg patrimonial per els dos edificis del museu, simultàniament s'ha d'arreglar el compliment de la llei de deures i reconeixement de museus i col·leccions, com objectiu mínim intentant que pugui ser reconegut com a col·lecció museogràfica. Després serà només un cop es tenguí la fitxa de catàleg feta quan es podrà intervenir estructuralment als edificis.

No tenir els documents que s'han anomenat en regla és una de les mancances més importants d'aquest museu i de qualsevol altre.

3. A nivell competencial el mal principal del Museu Etnològic és l'abandonament polític per part del Govern de les Illes Balears. En primer de tot per el buit d'un Reglament de la llei de museus que està fet i que no ha entrat en vigor, i seria una eina important perquè desplega la llei i permetria actuar d'ofici al Consell de Mallorca i activar el correcte funcionament dels museus. En segon lloc per la manca d'atenció a les peticions i comentaris que se li fan des del Museu de Mallorca sobre la greu situació.

4. Per les rehabilitacions tant d'infraestructura i museogràfica no consta pressupost tot i que estava prevista la possibilitat que l'Estat a l'any 2009 assignés una quantitat per rehabilitar el Museu de Mallorca amb les seves respectives seccions. Es va decidir que primer anava la seu de Palma i després el pròxim torn seria Muro. El greu perill que segurament esdevindria es que es faria una remodelació en tots els àmbits del museu però llavors vendria el manteniment. Si des de que s'obrí el museu l'estament polític no va tenir cura d'ell, i actualment l'actitud no ha canviat, si és

que no ha empitjorat, la postura que hauria de considerar el Govern és mantenir-lo adequadament.

5. En quant a l'estat dels beneficis culturals i econòmics és un museu amb moltes possibilitats que no s'estan aprofitant. Per la zona geogràfica on es troba i l'encant que té el museu ,que com s'ha vist especialment atreu al públic estranger, seria un dinamitzador cultural important. Quelcom que també contribuiria a valoritzar la cultura tradicional i l'activitat turística a nivell general seria declarar patrimoni immaterial les artesanies i els oficis aprofitant el bon fons del museu. Com que l'aprovació d'aquesta qüestió implica la part política aquesta hauria de reconsiderar el tema, ja que un cop que el Museu de Mallorca junt amb altres entitats independents d'ell ho intentaren no varen aconseguir la declaració per part del Govern.

En definitiva la vida d'aquest museu sempre ha estat desafortunada per la gran culpa de no aplicar adequadament la teoria a la pràctica dins el camp del patrimoni. El Govern Balear és qui ha d'activar el mecanisme perquè totes les propostes que s'han fet a aquest treball es desenvolupin i es segueixi un protocol d'actuació, ha d'actualitzar la llei i s'ha de posar en disposició col·laboradora amb el Consell i el Museu de Mallorca com a entitats competents en la gestió que són.

Bibliografia

- ALOMAR ESTEVE, Gabriel. *El patrimoni cultural de les illes Balears*. Palma: Ed. Institut d'Estudis Baleàrics, 1994.
- ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Museología y museografía*. Barcelona: Ed. Ediciones del Serbal, 2009.
- ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Diseño de exposiciones. Concepto, instalación y montaje*. Madrid: Ed. Alianza Forma, 2010.
- CERDÒ GREGORI, Maria. FIOL TORNILA, Pere. RIUTORT TABERNER, Sebastià. MATEU VIVES, Pau. *El patrimoni tuda de Muro (1836-1994)*. Dins: *Actes del III Congrés El nostre patrimoni cultural*. Palma: Ed. Societat Arqueològica Lul·liana, 1995.
- COLOM, A.J, FERNÁNDEZ, M.C, PASTOR,I. RINCÓN,J.C. *Materials per a una pedagogia patrimonial a les Illes Balears*. Barcelona: Ed. Institut d'Estudis Catalans, 2005.
- Diario de Mallorca. *Ayer tarde fue bendecida e inaugurada en Muro la Sección Etnológica del Museo de Mallorca*. Hemeroteca *Diario de Mallorca*, 8 de juny 1965, Pàgina 5.
- ESTEPA GIMÉNEZ, Jesús (ed.). *La educación patrimonial en la escuela y el museo: investigación y experiencias*. Huelva: Universidad de Huelva, 2013. Pàg. 32, 35,36.
- FERRER MASSANET, Rafael. *El Museo de Mallorca abre en en Muro su Sección Etnológica*. Revista *Reportajes Cort*, Suplement Especial, 8 de juny 1965.
- FERNÁNDEZ DE PAZ, Esther. *La documentación y protección de las artesanías como actuaciones sobre el patrimonio etnográfico*. Dins *Patrimonio etnológico: Nuevas perspectivas de estudio*, Consejería de cultura. Granada: Ed. Instituto de Patrimonio Andaluz, 1998.
- GÓMEZ PELLÓN, Eloy. *El futuro de los museos etnológicos: consideraciones introductorias para un debate*. Dins *Contenidos Congreso de Antropología*, Xavier Roigé i Ventura, Esther Fernández de Paz, Iñaki Arrieta Urtizberea, San Sebastián (coord.), Novembre 2008. Pàg. 35-52. En xarxa [16/04/2015] <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3080830>
- ICOMOS. *Carta Internacional Sobre Turismo Cultural*. Mèxic, 1999. En xarxa [2/04/2015] http://www.international.icomos.org/charters/tourism_sp.pdf
- MARCO, Ricard i RIERA, Mercè. *La mirada del viatger [catàleg de l'exposició]: Les Balears a les col·leccions fotogràfiques de la Biblioteca de Catalunya (1900-1935)*. Barcelona: Ed. Espai Mallorca, 2009.
- MARTÍNEZ LATRE, Concha. *Musealizar la vida cotidiana: los museos etnológicos del alto aragón*. Huesca: Ed. Universitarias de Zaragoza, 2007.
- MELIS GOMILA, Lourdes; SERRA BUSQUETS, Sebastià. VIVES REUS, Toni. *Els museus de les Illes Balears*. Palma: Ed. Institut d'Estudis Baleàrics, 2009.
- MULET GUTIÉRREZ, MARÍA JOSÉ. *Fotografía a Mallorca 1839-1936*. Palma: Ed. Lunwerg Editores, 2001.
- MUSEO DE MALLORCA. *Sección Etnológica de Muro*. Madrid: Ed. Dirección general de Bellas Artes, 1966.

MUSEO DE MALLORCA. *Sección Etnológica de Muro: Guía de las sales de Oficios Artesanos*. Madrid: Ed. Comisería Nacional de Museos y Exposiciones, 1976.

QUEROL, Mª Ángeles. *Manual de Gestión del Patrimonio*. Madrid: Ed. Akal, 2010.

REYNÉS, Joan Julià. *Inauguración oficial del Museo Etnológico de Muro*. Revista *Algebelí*, nº 37, 30 de juny el 1965, Numero especial, 14-17.

ROMERO DE TEJADA, Pilar. *La situación de la etnología en los museos españoles*. Boletín Anabad, XXXIII, nº 3, 1983. Pàg.455-463 En xarxa [16/04/2015]
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=964708>

ROSSELLÓ BORDOY, Guillem. *La Societat Arqueològica Lul·liana i l' utopia d'un museu a Mallorca*. Dins: *Societat Arqueològica Lul·liana, una il·lusió que perdura: 1880-2003. Vol.1*. Guillem Rosselló Bordoy [et.al.] Ed. Societat Arqueològica Lul·liana: Mallorca.

RIUTORT TABERNER, Sebastià. *El Conjunt Històric-Artístic de Muro: de la teoria a la pràctica*. Dins Seminari de la Societat Arqueològica Lul·liana: *Els conjunts històrics: la protecció del patrimoni immoble de Mallorca*. TUGORES, Francisca (coord.), els dies 25,26,27 d'octubre del 2011, Palma. En xarxa [16/05/2015]
http://www.arqueologicaluliana.com/seminari_SAL_2014_CH.pdf

TUGORES, Francesca. *La descoberta del Patrimoni: Viatgers decimonònics i patrimoni historico-artístic a Mallorca*. Palma: Ed. L'hiperbòlic edicions, S.L: Palma, 2007/2008.

Webgrafia

BALEARS CULTURA TOUR

http://balearsculturaltour.net/fichaequipamiento.php?codcss=4_1&cod=24&idioma=es&id=106

DIRECTORIO DE MUSEOS Y COLECCIONES DE ESPAÑA

<http://Museogràficiomuseos.mcu.es/dirmuseos/generaPDF.do?tipoPDF=fichaDetalle&id=208>

INFORMACIÓ TURÍSTICA MALLORCA

<http://www.infomallorca.net/turismo/mapa.es.html>

INSTITUT BALEAR D'ESTADÍSTICA

<http://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/societat/cultura-oci/museus/b7575e95-6b61-4231-818f-fe6a2223c0cf>

INSITUT NACIONAL d'ESTADÍSTICA

<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft12%2Fa111&file=inebase&L=0=>

PALMA EDUCA

http://www.palmaeduca.cat/p_activitats/index.php?modulo=actividades&accion=actividad&id=131&option=none

PORTAL DE TURISME DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARNS

<http://www.illesbalears.es/esp/mallorca/museos-centros2.jsp?SEC=MUS&id=0000000000022347&lang=0001>

SEE MAJORCA

<http://www.seemallorca.com/museums/>

Annex III. Il·lustracions

(1) José Ortiz Echagüe. *Mallorquina hilando*. Font: MULET GUTIÉRREZ, MARÍA JOSÉ. *Fotografía a Mallorca 1839-1936*. Palma: Ed. Lunwerg Editores, 2001.

(2) Fotografia d'elaboració pròpia. Estat de la façana de l'edifici-museu del carrer Major.

(3)-(4) Imatges de l'any 1965 i del 2015 (la darrera d'elaboració pròpia) d'un mateix plànol de la pica de la cuina del Museu.

(5) Llar de foc actual (2015) del museu. Elaboració pròpia.

1. Informantes	5. Instrumentos
1.1. Nombre	5.1. Descripción
1.2. Sexo y edad	5.2. Variedades
1.3. Natural de	5.3. Procedencia
1.4. Grado profesional	5.4. Forma de adquisición
1.5. Procedencia de sus conocimientos	5.5. Lugar de reparación
1.6. Declaración	5.6. Economía
2. Instalaciones	5.7. Uso
2.1. Localización	5.8. Antigüedad
2.2. Situación respecto a otros talleres	6. Técnicas
2.3. Descripción	6.1. Descripción
2.4. Modificaciones de adaptación	6.2. Época de realización
2.5. Régimen de tenencia	6.3. Materias empleadas
2.6. Economía	6.4. Instrumentos utilizados
2.7. Antigüedad	6.5. Mano de obra requerida
3. Fuentes de energía	7. Producción
3.1. Descripción	7.1. Morfología
3.2. Variedades	7.2. Variedades
3.3. Procedencia	7.3. Antigüedad
3.4. Forma de adquisición	7.4. Destino
3.5. Economía	8. Socioeconomía
3.6. Uso	8.1. Economía de mantenimiento
3.7. Antigüedad	8.2. Economía de inversión
4. Materias primas	8.3. Márgenes comerciales
4.1. Descripción	9. Sociolaborabilidad
4.2. Variedades	9.1. Ejercicio profesional
4.3. Procedencia	9.2. División del trabajo
4.4. Forma de adquisición	9.3. Aprendizaje
4.5. Economía	9.4. Consideración social
4.6. Uso	10. Conclusiones
4.7. Antigüedad	

(6) FERNÁNDEZ DE PAZ, Esther. *La documentación y protección de las artesanías como actuaciones sobre el patrimonio etnográfico*. Dins *Patrimonio etnológico: Nuevas perspectivas de estudio*, Consejería de cultura (ed.). Granada: Ed. Instituto de Patrimonio Andaluz, 1998. Pàg.171.

Annex II. Taules

Cultura y ocio Museos y colecciones museográficas

Visitantes estimados por tipología de museo, periodo e indicador.

Unidades: visitantes

	2000				2002				2004			
	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)
Total	1.125	42.455.484	37.738	39.715	1.137	43.026.073	37.842	40.438	1.238	49.727.694	40.168	42.466
Arqueológico	158	3.162.978	20.019	21.087	155	4.931.007	31.813	34.483	156	3.377.920	21.653	23.296
Arte Contemporáneo	69	4.459.192	64.626	65.576	83	4.958.764	59.744	63.574	86	4.660.438	54.191	56.150
Artes Decorativas	18	734.809	40.823	43.224	27	789.862	29.254	32.911	28	939.599	33.557	34.800
Bellas Artes	85	11.263.801	132.515	135.708	160	10.974.472	68.590	76.212	208	13.153.316	63.237	69.594
Casa-Museo	72	2.046.152	28.419	28.819	65	2.217.118	34.110	38.897	66	1.545.836	23.422	24.154
Ciencia y Tecnología	39	1.200.273	30.776	34.294	37	2.633.832	71.185	77.466	37	4.671.163	126.248	137.387
Ciencias Naturales e Historia Natural	37	1.362.115	36.814	38.918	45	2.315.991	51.466	52.636	50	1.601.034	32.021	32.674
De Sitio	27	1.092.291	40.455	43.692	31	1.735.266	55.976	57.842	38	1.981.366	52.141	53.550
Especializado	222	5.472.554	24.651	25.936	123	2.472.378	20.101	20.603	121	2.459.682	20.328	20.497
Etnografía y Antropología	156	1.540.825	9.877	10.700	160	1.569.048	9.807	10.255	202	2.263.043	11.203	11.665
General	141	4.895.208	34.718	37.368	148	3.818.410	25.800	27.274	146	6.599.057	45.199	49.247
Historia	50	2.392.692	47.854	49.848	81	2.532.836	31.270	33.327	79	3.247.581	41.109	43.301
Otros	51	2.832.595	55.541	55.541	22	2.077.090	94.413	98.909	21	3.227.658	153.698	161.383

Notas:

1) En 2000 se refiere a los 1.125 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 138 museos y colecciones abiertos. En 2002 se refiere a los 1.137 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 176 museos y colecciones abiertos. En 2004 se refiere a los 1.238 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 244 museos y colecciones abiertos. En 2006 se refiere a los 1.343 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 182 museos y colecciones abiertos. En 2008 se refiere a los 1.455 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 196 museos y colecciones abiertos. En 2010 se refiere a los 1.479 museos y colecciones, una vez estimada la no respuesta de 124 museos y colecciones abiertos.

2) No se consideran los museos cerrados provisionalmente.

Fuente: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Estadística de Museos y Colecciones Museográficas.

Número de Museos y Colecciones	2006			2008			2010			2012					
	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)	Número de Museos y Colecciones	VISITANTES: total (1)	Por Museo	Por Museo Abierto (2)
1.343	53.174.971	39.119	41.486	1.455	56.065.370	40.804	40.462	1.479	57.491.818	41.007	...	1.464	59.020.700	41.535	...
168	3.870.799	22.888	24.277	180	4.353.836	25.611	25.118	172	4.110.080	25.688	...	173	4.924.493	29.488	...
106	6.383.156	59.208	59.772	122	7.150.242	62.176	60.216	130	12.023.260	101.892	...	126	11.830.577	99.417	...
27	862.304	31.937	34.492	29	947.895	36.450	36.995	30	1.037.055	35.761	...	33	919.986	27.878	...
192	13.073.916	67.367	73.076	183	13.613.865	78.693	78.974	228	13.531.832	62.359	...	227	15.762.784	71.649	...
75	2.115.157	27.975	30.407	95	2.017.676	22.671	22.028	93	1.974.561	22.960	...	92	1.958.256	21.519	...
37	5.610.207	151.627	155.839	59	5.168.411	90.674	94.681	55	5.136.991	96.924	...	56	4.833.691	86.316	...
51	1.339.008	26.255	26.780	55	1.266.157	24.349	24.359	59	1.255.402	21.645	...	58	1.164.158	20.424	...
47	2.037.416	43.127	45.044	59	3.402.967	58.672	57.607	49	2.186.708	46.526	...	37	1.897.627	54.218	...
130	2.996.586	22.210	23.886	148	2.695.357	19.532	19.644	147	2.540.169	18.407	...	140	3.033.303	21.822	...
228	1.952.447	8.383	8.974	241	2.521.095	10.961	10.020	256	2.365.717	9.617	...	262	2.214.752	8.895	...
160	6.575.700	40.317	43.005	151	6.302.990	44.387	44.234	142	5.502.401	40.459	...	144	5.213.964	37.243	...
96	3.380.017	35.062	36.586	106	4.080.334	40.399	39.382	108	4.435.061	42.239	...	111	5.010.239	45.137	...
26	2.978.258	113.978	113.978	27	2.544.745	110.641	110.258	10	1.392.581	154.731	...	5	256.870	64.218	...

(1) Visitants estimats per tipologia de museus, indicadors i períodes. Font: INE (Instituto Nacional de Estadística)
<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft12%2Fa111&file=inebase&L=0>

Visitants de museus i col·leccions museogràfiques

Any	Museus i col·leccions museogràfiques		Visitants		
	TOTAL	N (1)	Total (1)	Per museu	Per museu obert
2010	62	49	2652860	42788	46541
2008	59	48	3004822	50929	52716
2006	66	55	2637474	39962	42540
2004	59	45	2161688	36639	37924
2002	53	37	2018655	38088	41197
2000	51	43	2567163	.	.

Font: Ministeri de Cultura.

(1)Es refereix als museus i les col·leccions museogràfiques que informaren sobre el nombre total de visitants.

(.) No hi ha dades disponibles.

Museus i col·leccions museogràfiques segons la tipologia

Any	TOTAL	Arqueològic	Art contemporani	Arts decoratives	Belles arts	Casa-museu	Ciència i tecnologia	Ciències naturals i història natural	De lloc	Especialitzat	Etnografia i antropologia	General	Història	Altres
2010	62	9	12	1	3	11	0	2	1	5	5	8	5	0
2008	59	8	12	1	1	9	0	3	1	4	6	9	4	1
2006	66	10	13	4	6	6	0	2	1	5	5	11	3	0
2004	59	6	7	2	8	7	0	2	1	3	5	12	6	0
2002	53	7	8	2	6	7	0	4	1	4	4	5	4	1
2000	51	6	9	1	0	6	0	4	0	12	4	6	3	0

Font: Ministeri de Cultura.

(2) Visitants de museus i col·leccions museogràfiques i Museus i col·leccions museogràfiques segons la tipologia. . Font: IBESTAT (Institut Balear d'Estadística)

<http://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/societat/cultura-oci/museus/b7575e95-6b61-4231-818f-fe6a2223c0cf>

1.Belles Arts	8.Especialitzats
2.Art Contemporani	9.Etnològics i Antropològics
3.General	10.Cases-Museu
4.Altres	11.De lloc
5.Història	12.Ciències Naturals
6.Arqueologia	13.Arts Decoratives
7.Ciències i tecnologia	

(3)*Taula d'el·laboració pròpia*

1.Art contemporani	8.Belles Arts
2.Casa-Museu	9.Ciències naturals i historia natural
3.Arqueològic	10.Arts Decoratives
4.General	11.De lloc
5.Etnografia i Antropologia	12.Ciència i tecnologia
6.Historia	13.Altres
7.Especialitzat	

(4)*Taula d'Elaboració pròpia.*

Annex III. Entrevista a Joana Mª Palou

Entrevista Joana Mª Palou i Sampol (1952), Directora del Museu de Mallorca. Palma, 17 d'Abril del 2015.

Com resumiria en una paraula la situació del Museu de Muro?

Abandonament

Com ha demostrat la informació que he reunit, gairebé deu anys després d'estar oberts els dos edificis que conformen el museu, es comença a abandonar, i com s'ha dit al treball fins i tot el mateix Gabriel Alomar Esteve a un llibre sobre el patrimoni local denuncia aquesta circumstància. Per què creu que va ser així?

Quan va néixer la Secció el concepte de museu era molt diferent al que es va començar a gestar entre els anys setanta i vuitanta fins a convertir-se en l'actual. Abans els museus i seccions exposaven i ja està. Podríem dir que es va produir un bot sense passar per les etapes prèvies, de la nit al dia es va voler convertir un museu d'aquella època en un de concepció actual de forma dràstica, i això és impossible.

Com creu que s'hauria de començar per arreglar la situació del museu?

En primer lloc les autoritats haurien d'assumir la situació que viu la Secció de Muro. Seguidament s'hauria d'intervenir en quant a restauracions i acceptar un compromís de manteniment i funció de la *Secció*. A més s'entén que s'hauria de donar una dotació raonable, no importa quantiosa, però si raonable.

El Museu Etnològic té qualche mal irreparable? Com l'enregistrament del canvi de la Mallorca preturística a una més turística, industrial i capitalista?

Efectivament, sobretot per la impotència del personal que tenim cura del que podem de la Secció, era quelcom desbordant i no va poder-se investigar tot.

L'ajuntament de Muro, com a òrgan municipal encarregat de vetllar per el patrimoni d'aquest, s'involucra per millorar la situació del Museu de Muro?

Amb Muro hi ha una col·laboració funcional. Record que en una ocasió si que es varen posar en contacte amb jo i vàrem tocar a una porta "de dalt" que no se'ns va obrir.

Si les circumstàncies del museu fossin les òptimes pensa que podria ser un producte amb èxit entre el públic? Més entre el públic local o turístic? Per que segons recull Guillem Rosselló Bordoy a les seves guies sobre la Secció de Muro la gent local va facilitar molta informació i

eines (en el cas de gent major dedicada a l'ofici) per l'espai d'artesanies, per exemple. En els anys d'apertura de la Secció els mallorquins, i en especial els habitants de Muro, varen sentir-la com a seva, era l'època del preturisme i algunes d'aquestes activitats encara estaven vives, i va fer il·lusió. Avui en dia els mallorquins aprecien poc aquesta Secció. En el cas del turisme sí que hi ha més apreciació. En sí la Secció té visitants tot i les males condicions que l'envolten, si està en bones condicions segur que encara vendria més públic.

A l'àmbit escolar hi ha interès per el patrimoni etnològic? Per exemple a nivell de visites?

Juntament amb les visites turístiques i les de persones majors jubilades són les principals de la Secció, i a més de les úniques que venen com a grup.

Hi ha un document al BOIB en el qual es declaren béns immaterials de caràcter popular les festes tradicionals de Mallorca. S'haurien de declarar també patrimoni immaterial les activitats artesanals arrel de l'edifici que està dedicat a artesanies?

S'ha intentat amb col·laboracions d'altres institucions externes al Museu de Mallorca i es va entregar una documentació important a la Conselleria, però mai vàrem obtenir resposta, tot i insistir.

S'ha integrat recentment el Museu de Mallorca amb les seves respectives seccions a la Xarxa Insular de Museus?

Sempre hi ha estat, s'ha de tenir en compte que és un museu de titularitat estatal i per obligació hi ha d'estar.

Veú positiva i viable una possible separació dels òrgans que formen el Museu de Mallorca: la secció etnològica de Muro i l'arqueològica de Pollentia?

No, jo crec amb un projecte per tota l'illa, al marge de titularitats i competències administratives. Les despeses serien encara més grans i per el que és Mallorca és poden dur les tres coses a l'hora. El problema és d'actitud de les esferes superiors. Tot milloraria s'hi es tragués el reglament de museus, del qual jo vaig participar com a comissió, que és el braç executor del que diu la llei.

Per què no es treu una plaça a concurs per gestionar dit museu? Pocs anys enrere va estar sobre la taula aquesta opció fins que es va decidir no dur-la a terme.

Sempre s'ha intentat però no es treu perquè no interessa. La cultura a Mallorca viu un gran passotisme per part de les autoritats competents.

L'estat, degut a la titularitat estat del Museu de Mallorca, s'ha preocupat mai per la situació de la Secció de Muro? També tenint en compte que la Secció i tot el seu contingut són BIC i a més els dos edificis són part del Conjunt Històric de Muro.

El Ministeri de d'Educació i Cultura es va preocupar en el 2009, se'm va demanar uns informes amb un termini de tres setmanes per redactar-los i en ells fèiem una proposta de rehabilitació a Muro, però el pressupost no bastava ni per intervenir a un dels edificis.

Algun comentari o afegiment que fer a l'entrevista?

La Secció té el gran perill de morir, si encara no ho ha fet és perquè jo el vull tenir obert. Sé que si es tanca, i hi hauria d'estar tancat perquè no compleix res del que diu la llei de museus, no el tornaré a veure mai més obert.

Annex IV. Entrevista Gabriel Pons

Entrevista Gabriel Pons Homar (1960), Cap de la Secció de Museus del Consell de Mallorca.
Palma, dia 27 d'abril del 2015.

Per què el museu està obert sense complir la normativa? Segons l'estudi de Lourdes Melis cap dels museus que hi ha a la xarxa de museu no es poden reconèixer com a tal perquè no s'adapten a la normativa.

Durant una època sí que es varen donar subvencions perquè els museus s'adaptessin a la llei. El que feim des del Consell és que si no pot ser museu el promovem perquè sigui col·lecció. El Museu de Mallorca automàticament ha de ser museu, així com estàs, però s'hauria de cenyir a la llei, és una situació jurídicament difícil d'interpretar. Però el principal problema dels museus és que no ha sortit el Reglament de Lleis de Museus, i està fet.

El Consell no hauria de denunciar la situació del Museu davant el Govern? S'ha intentat?

És difícil que el Consell pugui mediar entre el Govern i el Museu de Mallorca, és una qüestió més política que tècnica. El Consell fa aplicar la llei i gestionar, i respecte al Govern pot suggerir, però res més. Per aquest motiu no s'ha intentat.

He pogut veure documents redactats per la directora del Museu, Joana Mª Palou, dels darrers quinze anys en els que fa comunicats de preses de decisió, peticions de personal, informar de l'estat de les instal·lacions. Té constància el Consell d'aquests documents?

No tinc cap constància de res, tal volta ho envia a una altra àrea del Consell. És una qüestió interna de departaments d'una institució, el Museu de Mallorca i les seves seccions són un departament de la conselleria i la nostra administració no es pot ficar amb una altra.

Pot fer quelcom el Consell per ajudar a la situació de Muro?

Des del Consell no se m'ocorre que es pot fer, quan es reconegui el Reglament de llei de Museus es podrà actuar d'ofici.

Si el Museu de Mallorca i les seves respectives seccions fossin tres entitats separades seria beneficiós? O multiplicaria la despesa?

Posar conservadors i tècnics o separar-ho. Centres culturals funcionar en plenes condicions i no poden si no tenen tècnics especialistes, que sòls serien dos sous mes en el cas del Museu de

Mallorca. Hi ha d'haver un tècnic de cada disciplina de les tres seccions, no només de belles arts. Museu de Mallorca sempre ha tingut aquest problema, la manera de gestió actual amb un cap a Palma no es podrà fer res, com tampoc amb un sol pla director, s'han de crear places d'administració i gestió. No incrementat ni una sola plaça des de que es va transferir, no se a que es deu. També s'hauria de pensar que els museus tenen un potencial turístic i en el cas de Muro que a més té platja i es podria veure una oferta que serviria per dinamitzar l'economia de bars, restaurants, i d'altres de la zona.

Per què el Govern no s'implica?

És una qüestió política, des de que a la Comunitat Autònoma se li transferís el Museu de Muro no s'implica, no se'n han preocupat. La Comunitat Autònoma no dedica ni el mínim pressupost que hauria de dedicar. Que per altra banda el Govern no té perquè tenir interès en treure un reglament perquè només com a museus oficials té el Museu de Mallorca i d'Eivissa, perquè a Menorca les competències plenes estan transferides de la Comunitat Autònoma al Consell, que són de titularitat estatal i que per això insisteixen en seguir la llei estatal, el Museu de Mallorca insisteix en seguir-la la qual cosa no es jurídicament correcte. Qualque cosa hi deu haver entre el Museu de Mallorca i el Govern que no funciona perquè la situació canviï.

Annex VI

A la revista *Reportajes de Cort* tracta la mateixa informació que a l'anterior article i s'incorpora una detallada descripció del museu i de les seves sales i peces expositives.

La fachada principal del Museo

reportajes de CORT

El Museo de Mallorca

Casi un millón ha costado la meticulosa re
UNA ANTIGUA MANSION MALLORQUINA
Una farmaci

La primera sensación del visitante apenas entra en la casa-museo, es de que por arte de magia ha retrocedido de improviso, cien años atrás. Vuelve a vivir allí dentro, siquiera por el tiempo de la visita, esta siempre añorada época que se fue definitivamente de nuestra tierra, de nuestras costumbres, de nuestra idiosincracia.

Una "casa" espaciosa, llena de luz, blanca de cal y de pureza campesina; sillones "de capellá", "humeneras", óleos de payesas, un "fanal", una mesa de roble... y al fondo, el patio; el patio mallorquin donde la cisterna de brocal octógono es un milagro constante de agua fresca.

A mano izquierda, una gran sala ha sido dispuesta para Museo del Traje Mallorquin. En los amplios arcones pueden verse faldas y rebocillos, enaguas y jubones de nuestras lejanas abuelas. Telas de "llengos", puntillas, bordados... En las paredes, litografías de época, un óleo interesante de costumbres payesas. Sobre una mesa, una "capelleta de la Beata". Al fondo a mano derecha, la alcoba. Un gran lecho de "coirisel" con damaseo rojo.

Desde esta alcoba, un pequeño portal comunica con la cocina. No es muy ortodoxa esta "comunicación", pero es indispensable para el recorrido del Museo, para lograr una orde-

nación racional de la visita. Y la cocina es una auténtica delicia: su enorme chimenea en cuya "espanta" se alinean los cobres mallorquines, las grandes ollas "d'aram", los morteros. Y el lavadero de piedra viva, orlado de baldosas policromas en las que parece saltar todavía el agua, y los escurrideros, cuchareros, "jerrés", etc. donde se exhiben piezas de auténtica categoría, utensilios de la cocina payesa hoy casi en desuso pero que todos vimos y —quizá— utilizamos en nuestra niñez.

La cocina da al segundo "aigovés", desde el que se puede salir al patio, en cuya parte superior ha sido reconstruida una antigua noria. Pese a sus años, funciona todavía... En la cochera, una "galera" y un carro "de parci". Lleva éste, todavía, la placa municipal del último año que estuvo en rodaje: 1884. Junto a ellos, una prensa de uva y otra de olivo.

Volviendo al interior de la "casa", a mano izquierda, al fondo, se baja a un sotano en el que se exhiben útiles de "formetjá", de "pastá", con su cedazo y su vieja "pastera" chirriante; moldes de repostería (curiosa colección quizás única), copas, vasos, vinajeras, moldes de "senyorets", de "cocas"; botellas de "seca", con una curiosa incisión en el cuello para

pequeña entrevista

Don Gabriel Marimón Quetglas, restaurador del caserón

—Un mes. Pero hasta saca agua...
—¿De donde procedía el maderamen?
—Del huerto de "Ca'n Sagrés". Todo es de época; ni un atrago hay que sea hecho ahora.
—Entramos en la Sala de Vestidos. Alzo la cabeza y me quedo mirando las vigas.
—¿Resistirán estas vigas el peso de arriba, el paso de los visitantes...?
—Estas vigas están para dar ambiente. Podrían quitarse y el techo no se caería, ya que le adaptamos una placa de cemento armado. Toda la obra es "de primera".
—Nos ríamos. Gabriel Marimón añade:
—Hay un poco de diferencia entre esto y los chalets de ahora. Hay más porland en un metro cuadrado de este Museo que en toda una Urbanización turística de la costa...
—Y quedamos convencidos de ello.

CALLE MAYOR, NUMERO 15

El prehistórico camión que nos condujo desde la Estación de Ferrocarril al centro de la población, se detuvo en una pequeña plazuela, frente a un bar de moderna e insólita factura. De allí entramos la Calle Mayor,

siempre de inefables recuerdos provincianos, sentimentales casi. Número quince: un caserón antiguo, de piedra dorada por el sol de muchas lustros, de amplia fachada que abre su serena belleza mallorquina a la paz de un pueblo trabajador. Entre las dos primeras ventanas, un escudo de piedra y una lápida: "Museo de Mallorca. Sección Etnológica". Entramos.

Don Gabriel Marimón Quetglas, maestro contratista de obras, ha llevado a cabo la restauración del Caserón de la Familia Alomar para convertirlo en digna sede del Museo Etnológico. Hablamos con él, sorprendiéndole en pleno trabajo.

—¿Cuanto tiempo ha invertido en la restauración?
—Unos dos años. Comencé el trabajo en el mes de mayo de 1963, y hemos trabajado sin interrupción, desde entonces, un promedio de cinco hombres.

—¿Cuanto ha costado la restauración?
—Cerca del millón de pesetas.

—¿Puede decirnos, sinceramente, quien ha pagado la restauración?
—Sí. La ha pagado Don Gabriel Alomar, que es quien dió el edificio a la Dirección General de Bellas Artes.

SIGMA

TÉLEVISORES

Radiodina TV

VELOMOTORES

Facilidades de pago

Casa SASTRE Plaza España, 98 - Palma de Mallorca

FERRER MASSANET, Rafael. *El Museo de Mallorca abre en en Muro su Sección Etnológica*. Revista *Reportajes Cort*, Suplement Especial, 8 de juny 1965.

Se abre en Muro su Sección Etnológica

Restauración del caserón de la familia Alomar. * Más de un millar y medio de objetos del siglo XVIII instalada con la máxima propiedad.

dosificar el "cop", etc. etc. Todo recuerda un pasado y, a su vez, da testimonio de él.

LA FARMACIA

A mano derecha de la entrada se abre la Farmacia, reconstrucción fidelísima de una farmacia mallorquina del siglo XVIII. Una habitación cuadrada, de unos cuatro metros de lado, cuyas paredes están rodeadas de altos estantes en los que se alinean los valiosos tarros de las pócimas. Tarros de terracota y de cristal, auténticos unos y reproducidos otros, pero a la perfección. En el centro de la pared principal, la vitrina de los venenos. Al fondo, el armario de los herbarios. Sobre la mesa, unas pequeñas balanzas y un timero de mármol.

A continuación, la rebotica, y en ella, un alambique de cobre, morteros, "barrals", probetas y tubos de ensayo. En las vitrinas, colecciones de medidas de alcohol, de vino, de aceite, de granos. Balanzas y "romanes" en una de las paredes. Pequeña salita donde se alberga una colección de evidente interés, recogida con mano maestra y sagaz, conocedora de la importancia de cada pieza.

SEGUNDA PLANTA. EL MUSEO

Por una maravillosa escalera —anchos peldaños de piedra, recia baranda de hierro con pomos de latón, llenos de angelos en las dos paredes mayores— se llega a la planta superior del edificio. La primera sala (unos veinte y tres metros de largo) está dedicada a las labores del campo y a algunas de sus derivadas. Así se exhiben en ella curiosos arados y aperos de labranza, yugos, "gorrións", "sarris", "senyars", "picarols", "xapetes"... Sobre pequeñas plataformas están los útiles de la industria del cañamo, de la extracción de la miel, de la mouturación de higos chumbos... Una "roda plena" de un viejo carro, una bomba de madera para extraer el agua, cedazos, "eres", "pales i forques", etc. La enumeración sería demasiado extensa.

LAS TRES SALAS DE CERAMICA

A mano derecha de esta vasta sala se abren tres salitas en las que se exhibe la cerámica de Mallorca. Es quizá, ésta, la sección más valiosa e importante del Museo, ya que se reúnen en ella importantísimas piezas de una belleza singular. "Jerretes" de Felanitx, "Siurells" —separados por terráticas: animales fabulosos, figuras humanas, demonios, etc.— platos con extrañas decoraciones, "plats de foc" que muy bien podría firmar el propio Picasso, tejas decoradas con sanguina, bandejas, jarras, etc. Todo instalado en amplias vitrinas forradas de fieltro gris iluminadas indirectamente con neón.

El piso ha sido embaldosado con "rajoles de test" y las ventanas enristaladas con vidrios emplomados. Las paredes son blancas, las puertas de madera "vista": es decir, se han cuidado hasta el mínimo los detalles que contribuyan a dar al Museo la máxima propiedad. Y se ha conseguido gracias a la generosidad del donador del edificio, el Arquitecto Don Gabriel

La antigua noria del patio del Museo

Alomar bajo cuya dirección y mecenazgo ha sido íntegramente restaurado— y gracias al interés que ha

puesto en el montaje el Director del Museo de Mallorca, Don Guillermo Rosselló.

pequeña entrevista

Don Guillermo Rosselló Bordoy, Director del Museo

Embutido en un mono azul, Don Guillermo Rosselló está colocando tarros en la farmacia. Don Guillermo Rosselló es el Director del Museo de Mallorca y, por lo tanto, a él corresponde esta Sección de Etnológica que acaba de instalarse en la Villa de Muro. Charlamos mientras trabaja sin descanso.

—¿Qué es, para usted, lo mejor de este Museo?

—Aunque todo tenga su valor, para mí, lo más destacado, es la sección de cerámica.

—¿De donde proceden los objetos que han recogido?

—De donde proceden los objetos que han recogido de toda la Isla: las "jerretes" son naturalmente, de Felanitx; hay sillars de Manacor; "siurells" de Sant Marsal; cerámica de Pórtol de Marratxí, de Palma; hemos recogido útiles de farmacia desde el mismo Muro hasta Binissalem; en Manacor nos regalaron una colección de medidas de vino y una de pesas; de Sineu procede la "galera" y de Llucmajor el "carro de parel"; hay una valiosa bacía procedente de La Calobra, etc.

—¿Les han regalado muchos objetos o han tenido que comprarlos?

—Las dos cosas: sin embargo, aunque hayamos adquirido muchos objetos, los vendedores, salvo excepciones, se han mostrado generosos.

—¿Proceden de Mallorca todos los objetos del Museo?

—Como elementos comparativos, hemos colocado seis piezas extrañas: dos arados procedentes de Ibiza y uno de la Península, un molino de mano y una rueda, también procedentes de la Isla hermana, y una rueda de carro castellano.

—¿Cuál ha sido la colección más difícil de conseguir?

—La de moldes de repostería mallorquina, que adquirimos en un pueblo del levante a costa de múltiples gestiones, ya que sus propietarios no querían desprenderse de ellas por

considerarlas, como en efecto así sea tal vez una colección única.

—¿Qué estima lo más curioso del Museo?

—Todo tiene su curiosidad. Ahora mismo acaba de llegar una colección de pinturas de flores y plantas de Mallorca, que nos cede en depósito Mrs. Dina Moore Bowden, y que constituye un documento de gran interés.

—¿Se han encontrado frente a alguna negativa rotunda?

—Puede decirse que no.

—¿Cree que el propio Ayuntamiento de Muro les ha regalado una antigua caja de caudales, la municipal, por más señas.

—Es verdad.

—¿De quien fue la iniciativa de esta Museo?

—Del Arquitecto Don Gabriel Alomar, Comisario General del Patrimonio Artístico Nacional. El regaló su antiguo caserón y pagó totalmente su restauración. Es un gesto que se

- * Una noria de Son Serra.
- * "Jerretes" de Felanitx.
- * Sillars de Manacor.
- * "Siurells" de Sant Marsal.
- * Cerámica de Palma.
- * Una "galera" de Sineu.
- * Un carro de Llucmajor.
- * Una bomba de agua de La Puebla.
- * Una bacía de La Calobra.
- * Arados de Ibiza.
- * Y un sin fin de objetos y útiles de trabajo, muebles y utensilios de cocina, telas, vestidos, etc. integran la importante colección, exponente de la vida y las costumbres de Mallorca.

RESTAURANTE
del
CIRCULO MALLORQUIN

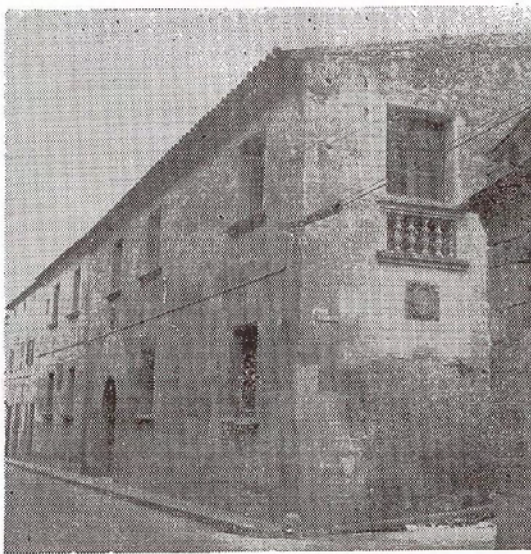
Señorial — Distinguido
Esmerado servicio a la carta
Cubierto especial: 50 pts.

**Banquetes, Bodas, Comuniones
y Fiestas sociales**

Conquistador, 29 - Tel. 24833
PALMA DE MALLORCA

Annex VII

A l'article de la revista local de Muro *L'Algebelí* nº 37 (annex VI) es repeteix la mateixa informació que als articles anteriors però s'adjunten dues breus entrevistes a Guillem Rosselló Bordoy, director del Museu i Gabriel Marimón Quetglas, restaurador del casal, i els discursos que varen llegir expressament tan senyalat dia Gabriel Alomar i el Ministre d'Educació Nacional.

Inauguración oficial del Museo Etnológico de Muro

El lunes, 7 de junio pasado, cerca de las siete de la tarde el Arquitecto D. Gabriel Alomar Esteve, tenía la satisfacción y el honor de hacer la entrega graciosa de la casa pairal para Museo Etnológico (objetos de uso familiar).

Desde el sábado, 17 octubre de 1349, en que pernoctó en Muro el Rey Jaime III, no se había visto honrado nuestro pueblo con tan y tantos encumbrados personajes, dijo el Sr. Alomar en su discurso de entrega, después de evocar su raigambre murera y su deferencia para con el arte y con la casa.

Aceptó la donación, en nombre del Estado, el Ministro de Educación Nacional, D. Manuel Lora Tamayo, quien con atinadas palabras señaló los rasgos que caracterizaban esta donación, uno la conservación de unos objetos representativos de la vida íntima y artesana, allí guardados; otro, el gesto ejemplar del mecenazgo del Sr. Alomar, que constituye un signo de gran ejemplaridad para el presente y futuro.

Llegó el Ministro, acompañado de su señora esposa doña Amelia D'Ocón; de los Directores Generales, de Bellas Artes don Gratiniano Nieto; de Enseñanza Primaria, Sr. Tena Artigas; de Enseñanza Laboral, D. Víctor Aleixandre, acompañados todos del Comisario Nacional del Patrimonio Artístico, D. Gabriel Alomar.

Fueron recibidos a la entrada del Museo, en la calle Mayor, 15, por el Sr. Alcalde, D. Jaime Vanrell, y Corporación Municipal.

También se habían congregado allí un número, nunca visto, de autoridades y elemento oficial. El Capitán General, D. Ramón Rodríguez Vita; Gobernador Civil, D. Plácido Alvarez Buylla; General Gobernador Militar, D. Benigno Cabrero; Presidente de la Diputación Provincial, D. Rafael Villalonga; Presidente de la Audiencia, D. Carlos Alvarez Nova; Delegado de Hacienda, D. Francisco Zorro; Presidente de la Cámara de Propiedad, D. Juan Massanet; Presidente de la Academia de Bellas Artes, D. Honorato Sureda; Presidente de la Comisión de Monumentos, D. Pedro Barceló; Vicepresidente de la Arqueológica, D. Jaime Salvá; Ingeniero de Obras Públicas, D. Antonio Parietti; Director de la Normal, D. José Enseñat. Muchos de estos señores iban acompañados de sus esposas.

Estaban, también, presentes muchos Alcaldes de la isla. Recordamos los de Inca, Manacor, La Puebla, Pollensa, Felanitx, Santany, María de la Salud, Campanet, Valldemosa, y otros señores que sentimos no recordar.

Bendijo el local el Rdo. D. Gabriel Server, Ecónomo, y unas preciosas jovencitas del pueblo, vestidas de payesa, entregaron preciosos ramos de flores a la señora del Ministro, y ade

RAMIS

más otras encuadraban en el marco de las dependencias del Museo.

La Banda Municipal, tanto a la llegada del Sr. Ministro, como a la partida, interpretó escogidas composiciones.

Después del recorrido de las distintas dependencias, en el patio formado en la calle Gloria, la Agrupación «Aires de Montanya» de Selva dio una exhibición de sus bailes típicos, que fueron muy aplaudidos.

El Sr. Ministro y acompañantes fueron despedidos con nutridos aplausos por los circunstantes y vecinos congregados en las calles.

Muro recordará en su historial un hecho tan memorable y de tanta enjundia.

El Sr. Alcalde aprovechó la circunstancia de hallarse aquí el Director General de Enseñanza Laboral, para enseñarle la dependencia del ex-Convento de Mínimos, para interesarle la fundación de un Instituto Laboral en él. ¿Será realidad un día?

MAXIM'S - Bar Muro Tel. 219

Guillermo Timoner
también firmó en

*Los famosos
de Maxim's*

Discurso de D. Gabriel Alomar

en el acto de inauguración del Museo Etnológico de Muro

Señor Ministro:

Es para mí una satisfacción y un honor el poder ofrecer al Estado Español, representado por Vuestra Excelencia, este Museo Etnológico, la primera de las secciones de nuestro futuro Museo de Mallorca.

Este Museo Etnológico, no es ciertamente un gran museo. El edificio que lo alberga, no es un palacio ni un viejo monasterio; y entre los objetos que contiene, no encontraréis cuadros de Velázquez ni del Greco, ni lápidas o bustos de nobles patricios de la antigüedad romana.

Pero mi deseo como iniciador del mismo, deseo que comparte el Sr. Director General de Bellas Artes, en cuyas manos queda encomendado, es darle, en su modestia, el valor trascendente de un ensayo, de un ejemplo y de un punto de partida.

La civilización contemporánea, trae consigo una renovación profunda de los instrumentos complementarios de su vida doméstica y familiar, sean los instrumentos de su actividad creadora.

Esta renovación, tiene su momento definido en lo que se viene llamando Revolución Industrial. Pero la Revolución Industrial, no se ha producido de una vez en todo el mundo, sino que para cada país, para cada región, para cada lugar, ha tenido su hora «H». Si en las ciudades de Londres y de París se inició a fines del S. XVIII, y en la de Barcelona a mediados del siglo pasado, estas poblaciones de Mallorca la están experimentando en estos años y si en muchas aldeas del agro español alejadas de las grandes ciudades y de las grandes rutas, esta hora «H» no ha sonado todavía, la etapa de expansión económica y de desarrollo económico, por la que atraviesa nuestro país, no tardará en hacerla sonar.

En este momento de la Revolución Industrial de cada lugar, al llegar el nuevo instrumental, el instrumental viejo se arrinconaba abandonado a la poyola; o se echa al fuego.

Por muchas razones de orden científico —no olvidemos que la ciencia moderna es de tipo analítico—, como de orden espiritual y afectivo, interesa que de los instrumentos que el progreso hace inservibles, instrumentos «paleotécnicos», se conserven muestrarios debidamente seleccionados y ordenados para los estudios de la posteridad. Y lo mismo que los instrumentos «paleotécnicos», de todas aquellas manifestaciones de la vida humana cotidiana, privada y pública, que va desde la arquitectura popular, hasta las tradiciones locales externas, con sus cuadros llenos de color, cuya permanencia será la única nota de variedad regional en la civilización uniformada que vislumbramos para el futuro.

Esta función de conservación con un doble sentido —científico y artístico—, constituye el primer objetivo del Museo Etnológico y sería suficiente para justificar su existencia. Pero el Museo Etnológico, tiene otra importante función, que es la función pedagógica: la de enseñar a la gente, con un ejemplo concreto, el amor a los objetos por lo que son en sí mismos, con independencia de su utilidad.

De lo que acabo de decir, se deduce una clara consecuencia, consecuencia que se traduce en un verdadero programa de escala nacional; el programa de crear o de suscitar en cada pequeña población española, un museo etnológico local. Y que este museo etnológico local, pase a formar parte del «equipamiento social» mínimo de la comunidad, juntamente con la iglesia, con la escuela, con el campo de deportes. Un museo que sea el lugar en donde la gente aprenda a recoger, a coleccionar, a conservar, a estimar las cosas, no importa qué cosas.

El Museo Etnológico que en esta tarde de hoy inaugurais, no es ciertamente el primero que se inaugura en España. Pero por su estricto localismo, es el primero de una serie del mismo tipo, que pronto debería poderse contar por decenas. Museos no instalados en Madrid ni en Barcelona, ni en Zaragoza, sino en una casa típica de cada localidad. Museos iniciados por la voluntad del propio pueblo, con el apoyo y el estímulo de nuestro Ministerio, que no podrá faltar. Museos para su utilidad cultural directa, para su educación humanística. Es decir, de una serie de Museos que se hallen en el propio lugar, que sean de la gente del lugar y para la gente del lugar.

Y no me queda más que darle las gracias por su presencia en esta Villa de Muro, en la que si no he nacido, hubiera podido nacer. Villa trabajadora y próspera, que quiere enriquecerse ahora con el tesoro imperecedero de la cultura, tiene una limpia ejecutoria de nobleza y antigüedad.

En los tiempos gloriosos y lejanos del Reino independiente de Mallorca, según cuentan las crónicas, fue visitado por dos de sus monarcas, y las dos visitas fueron visitas memorables. En una de ellas el día 29 de noviembre de 1301, el buen Jaime II, firmaba aquí un decreto a favor de los judíos mallorquines.

La segunda regia visita, tuvo lugar el año 1349, próxima ya a su trágico fin nuestra independencia. Ocupadaya la isla por Pedro III de Aragón, nuestro último rey, Jaime III, realiza una última y desesperada tentativa para recuperar el suelo perdido y llega a Alcúdia con un fuerte ejército en una flota de más de veinte naves que manda el Al-

mirante Grimaldi, conde de Mónaco. De Alcudia pasa a Muro en donde permanecerá el 17 de octubre. De Muro se dirigirá a Inca y a Lluchmayor, en cuyos campos, en encarnizada batalla tiene que hallar la muerte, muerte que marcará el ocaso del ilustre reino balear.

Desde aquellas remotas fechas —y han pasado ya seis siglos— ni rey ni ministro, ni persona de viso, habían vuelto a visitar la Villa, un poco, al margen de las rutas concurridas

por lo menos en visita oficial. Y esto da una significación histórica, en la pequeña historia local, a vuestra visita de hoy, que es visita de paz y de cultura.

Sed pues bienvenido. Y que este museo que inauguramos hoy, sea semilla de centenares de museos etnológicos locales, en los pueblos de España, de los pueblos de España y para los pueblos de España.

Discurso de contestación del Excmo. Sr. Ministro de Educación Nacional en la inauguración del Museo Etnológico de Muro (Sección Etnológica del Museo de Mallorca)

Tanto por vocación como por cultivo personal he procurado, en los distintos momentos de mi vida y en cada ocasión que me ha sido favorable, fomentar el desarrollo científico-técnico de España. En las aulas cuando me era dado el hacerlo; y ahora en el Ministerio de Educación Nacional. Y he sentido siempre la honda inquietud de que pudiera surgir en España un desequilibrio entre el desarrollo técnico y los valores humanos; es decir, que la revolución que está operándose ahora en el mundo, —esta revolución que, si la del siglo pasado perdura en la Historia como revolución industrial, debería llamarse revolución científica o revolución científica-técnica— pueda producir una situación capaz de perjudicar el desarrollo de las humanidades. Pero en actos como este de hoy, lleno de humanismo, se contrateje un poco mi inquietud y mi preocupación.

Yo quiero destacar en este acto dos rasgos, dos aspectos importantes; uno de ellos, subrayado ya por el Comisario en sus palabras; el otro no. El primero, el que él ha subrayado, es el de que en estos museos se conserva para la posteridad todos los objetos que se unían no solamente a la vida doméstica y familiar, sino también a la vida artesana, a la pequeña vida industrial de cada comarca, de cada región. Esto tiene, como él ha destacado, un valor educativo extraordinario. Nunca, en ningún orden de estudios, se puede prescindir de la bibliografía antigua, y lo que figura en estos museos etnológicos, viene a ser la bibliografía antigua, cristalizada en objetos que la gente puede ver; y con ello, apreciar como el progreso técnico actual tiene siempre un origen en estos pequeños objetos que resultan simbólicos. El reunirlos, y el reunirlos, además, con cariño, tiene pues un valor cultural extraordinario.

Pero este valor es mayor —y este es el segundo aspecto que quiero destacar— por significar que en estos momentos pueden producirse actos de mecenazgo como el de Gabriel Alomar, mediante el cual la conservación de estos objetos, se realiza en esta casa, de la cual hace donación, casa que tiene historia para el pueblo, como la tiene para él mismo.

Hay en esto un signo alentador para nosotros y que compensa nuestra inquietud, signo de gran ejemplaridad para todos los que lleguen a tener conocimiento de este gesto.

Considerándolo un honor para mí, me complace pues, en aceptar en nombre del Estado Español, este Museo Etnológico de Muro, que nos entrega Gabriel Alomar, expresándole en nombre del mismo el más expresivo agradecimiento.

PERFUMERIA

Lina

PERFUMES DE ALTA CALIDAD

OBJETOS DE MERCERIA

Extenso surtido en trajes de baño, bikinis:
HELANCA, ESTHER, etc.

Jerseys para verano «Ye-ye» y «Stilok»

O. Albertí, 12 - Teléfono 56

Notes

¹ Aquest apartat s'ha extret íntegrament del següent estudi: MARTÍNEZ LATRE, Concha. *Musealizar la vida cotidiana: los museos etnológicos del alto Aragón.*: Huesca, Ediciones Universitarias de Zaragoza, 2007. Pàg. 147, 148,149,150,151,153,156.

²TUGORES, Francesca. *La descoberta del Patrimoni: Viatgers decimonònics i patrimoni historico-artístic a Mallorca.* Palma: Ed. L'hiperbòlic edicions, S.L, 2007. Pàg. 121-123.

³MARCO, Ricard i RIERA, Mercè. *La mirada del viatger [catàleg de l'exposició]: Les Balears a les col·leccions fotogràfiques de la Biblioteca de Catalunya (1900-1935).* Barcelona: Ed. Espai Mallorca, 2009. Pàg. 20

⁴MULET GUTIÉRREZ, MARÍA JOSÉ. *Fotografía a Mallorca 1839-1936.* Ed. Lunweg Editores: Palma, 2001. Pàg. 172-173,175.

⁵Director del Museu de Mallorca, i per defecte del Museu de Muro, en l'època que es varen crear ambdós. El 1961 és nomenat conservador fins que va ocupar el càrrec de director del museu entre 1963 i el 2002. Publicà les següents guies que s'han emprat per fer bona part de l'apartat: Museo de Mallorca: *Sección Etnológica de Muro.* Madrid: Ed. Dirección general de Bellas Artes, 1966 i Museo de Mallorca: *Sección Etnológica de Muro: Guía de las sales de Oficios Artesanos.* Madrid: Ed. Comisería Nacional de Museos y Exposiciones, 1976.

⁶Es té notícia de que aquesta col·lecció per desig de la família va ser donada en vida del fundador en gairebé la seva totalitat al Museu de Lluc, on roman exposat. Museo de Mallorca: *Sección Etnológica de Muro.* Madrid: Ed. Dirección general de Bellas Artes, 1966. Pàg. 14-15.

⁷*Ibidem.* Pàg. 9-17

⁸ROSSELLÓ BORDOY, Guillem. *La Societat Arqueològica Lul·liana i l' utopia d'un museu a Mallorca.* Dins: *Societat Arqueològica Lul·liana, una il·lusió que perdura: 1880-2003. Vol.1,* Guillem Rosselló Bordoy [et.al.] Palma: Ed. Societat Arqueològica Lul·liana, 2003-2010.. Pàg.21-92.

⁹ Segons diu Guillem Rosselló Bordoy a les guies esmentades la inauguració es produeix el més de juliol del 1965 però una placa pètria i la notícia de premsa de l'aconteixement (Annex V) coincideixen en que la data vàlida és el 8 de juny de 1965.

¹⁰*Ibidem.* Pàg. 17-18.

¹¹ Diario de Mallorca. *Ayer tarde fue bendecida e inaugurada en Muro la Sección Etnológica del Museo de Mallorca.* Diario de Mallorca, 8 de juny 1965, Pàgina 5 i REYNÉS, Joan Julià. *Inauguración oficial del Museo Etnológico de Muro.* Revista *Algebelí*, nº 37, 30 de juny el 1965, Numero especial, 14-17.

¹² Una mostra de la respecte i recuperació dels elements de valor del casal és que Gabriel Marimón diu que quan tomaren un envà entre la sala i el dormitori de la planta baixa es va trobar un arc del segle XV que es va conservar íntegrament. FERRER MASSANET, Rafael. *El Museo de Mallorca abre en en Muro su Sección Etnológica.* Revista *Reportajes Cort*, Suplement Especial, 8 de juny 1965.

¹³ Inicialment no es va comptar amb el taller d'argenter però aquest es va incorporar a la llista per una donació feta el 1975. *Ibidem.* Pàg. 11-19 i Museo de Mallorca: *Sección Etnológica de Muro: Guía de las sales de Oficios Artesanos.* Madrid: Ed. Comisería Nacional de Museos y Exposiciones, 1976. Pàg. 9-17.

¹⁴ REYNÉS, Joan Julià. *Inauguración oficial del Museo Etnológico de Muro.* Revista *Algebelí*, nº 37, 30 de juny el 1965, Numero especial, 14-17. Pàgs. 16-17.

¹⁵ALOMAR ESTEVE, Gabriel. *El patrimoni cultural de les illes Balears*. Palma: Ed. Institut d'Estudis Balearics, 1994. Pàg.17-18.

¹⁶Tot i que es tracti d'obres fetes a nivell general, sense incidir en casos museístics i patrimonials particulars de l'estat espanyol, entenc que són dades vàlides tant per el cas del que és objecte el treball com per altres d'Espanya.

¹⁷ RIUTORT TABERNER, Sebastià. *El Conjunt Històric-Artístic de Muro: de la teoria a la pràctica*. Dins Seminari de la Societat Arqueològica Lul·liana: *Els conjunts històrics: la protecció del patrimoni immoble de Mallorca*. TUGORES, Fransica (coord.), els dies 25,26,27 d'octubre del 2011, Palma. Pàgs. 103-136. En xarxa [16/05/2015] http://www.arqueologicaluliana.com/seminari_SAL_2014_CH.pdf

¹⁸Malgrat la declaració del casc antic de Muro com a Conjunt Històric alguns edificis protegits han patit degradació, mala conservació i fins i tot desaparició. Segons els estudis realitzats respecte al conjunt el 1995 no s'esmenta que els casals on està el Museu de Muro hagin sofert alguna agressió exterior per falta de cura. CERDÒ GREGORI, Maria. FIOL TORNILA, Pere. RIUTORT TABERNER, Sebastià. MATEU VIVES, Pau. *El patrimoni tudat de Muro (1836-1994)*. Dins: *Actes del III Congrés El nostre patrimoni cultural*. Palma: Ed. Societat Arqueològica Lul·liana, 1995. Pàg. 319-322.

¹⁹MELIS GOMILA, Lourdes; SERRA BUSQUETS, Sebastià. VIVES REUS, Toni. *Els museus de les Illes Balears*. Palma: Ed. Institut d'Estudis Balearics, 2009. Pàg.104.

²⁰ROMERO DE TEJADA, Pilar. *La situación de la etnología en los museos españoles*. Boletín Anabad, XXXIII, nº 3, 1983. Pàg.459. En xarxa [16/04/2015] <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=964708>

²¹MELIS GOMILA, Lourdes; SERRA BUSQUETS, Sebastià. VIVES REUS, Toni. *Op.Cit.*. Pàg. 104.

²²<http://Museogràficiomuseos.mcu.es/dirmuseos/generaPDF.do?tipoPDF=fichaDetalle&id=208> En xarxa [14/04/2015]

²³ Les 13 tipologies de museu que es recompten a les enquestes de l'Estat Espanyol queden per aquest ordre (annex II, 2) segons l'afluència de visitants del 2012.

²⁴COLOM, A.J, FERNÁNDEZ, M.C, PASTOR,I. RINCÓN,J.C. *Materials per a una pedagogia patrimonial a les Illes Balears*. Barcelona: Ed. Institut d'Estudis Catalans, 2005. Pàg.25

²⁵ ESTEPA GIMÉNEZ, Jesús (ed.). *La educación patrimonial en la escuela y el museo: investigación y experiencias*. Huelva: Universidad de Huelva, 2013. Pàg. 32, 35,36.

²⁶http://www.palmaeduca.cat/p_activitats/index.php?modulo=actividades&accion=actividad&id=131&option=none
En xarxa [20/04/2015]

²⁷Balears Cultura Tour [21/04/2015]

http://balearsculturaltour.net/fichaequipamiento.php?codcss=4_1&cod=24&idioma=es&id=106
Informació turística Mallorca En xarxa[21/04/2015] <http://www.infomallorca.net/turismo/mapa.es.html> Portal de Turisme del Govern de les Illes Balears En xarxa [21/04/2015] Web general de les Illes Balears <http://www.illesbalears.es/cat/illesbalears/museus-centres2.jsp?SEC=MUS&id=0000000000022347&lang=0002> En xarxa [21/04/2015]

²⁸SEE MAJORCA. En xarxa [21/04/2015] <http://www.seemallorca.com/museums/>

²⁹COLOM, A.J, FERNÁNDEZ, M.C, PASTOR,I. RINCÓN,J.C. *Op.Cit.*. Pàg.28.

³⁰A l'any 2003 l'UNESCO canviarà el títol substituïnt "Tradicional" y "Popular" per "Immaterial". Pàg.247.

-
- ³¹ROMERO DE TEJADA, Pilar. *Op.Cit.* Pàg.462-463. En xarxa [16/04/2015]
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=964708>
- ³²GÓMEZ PELLÓN, Eloy. *El futuro de los museus etnológicos: consideracions introductorias para un debate.* Dins *Contenidos Congreso de Antropología*, Xavier Roigé i Ventura, Esther Fernández de Paz, Iñaki Arrieta Urtizberea, San Sebastián (coord.), Novembre 2008. Pàg. 48-50. En xarxa [16/04/2015]
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3080830>
- ³³QUEROL, Mª Ángeles. *Manual de Gestión del Patrimonio.* Madrid: Ed. Akal, 2010. Pàg.248,249,254,255.
- ³⁴ Entrevista Joana Mª Palou i Sampol (1952), Directora del Museu de Mallorca. Palma, 17 d'Abril del 2015.
- ³⁵ Entrevista Gabriel Pons Homar (1960), Cap de la Secció de Museus del Consell de Mallorca. Palma, 27 d'Abril del 2015.
- ³⁶ No hi ha que descuidar que els museus són llocs on transiten moltes persones i s'han d'atendre les seves necessitats bàsiques, de manera que hi hagi accessos per persones minusvàlides a les entrades i per transitar a espais elevats una adequació en format d'escala o d'ascensor; sanitaris masculins i femenins a més de per els minusvàlids. Per altra banda i de forma opcional hi ha museus que alberguen una tenda, restaurants, però són espais prescindibles que ja van a criteri personal de cada museu ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Museología y museografía.* Barcelona: Ed. Ediciones del Serbal, 2009. Pàg. 284-295.
- ³⁷ És important que després de tot el procés de disseny i muntatge d'una exposició es faci una avaluació per assegurar el bon funcionament de totes les fases del projecte expositiu. ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Diseño de exposiciones. Concepto, instalación y montaje.* Madrid: Ed. Alianza Forma, 2010. Pàg. 200-212 Pàg. 73-87.
- ³⁸ ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Op.Cit.* Pàg. 73-87.
- ³⁹ROMERO DE TEJADA, Pilar. *Op.Cit.* Pàg.462-63 En xarxa [16/04/2015]
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=964708>
- ⁴⁰Entrevista Joana Mª Palou i Sampol, (annex I).
- ⁴¹ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. *Op.Cit.* Pàg. 200-212
- ⁴²MELIS GOMILA, Lourdes. *Op.Cit.* Pàg. 10.
- ⁴³FERNÁNDEZ DE PAZ, Esther. *La documentación y protección de las artesanías como actuaciones sobre el patrimonio etnográfico.* Dins *Patrimonio etnológico: Nuevas perspectivas de estudio*, Consejería de cultura (ed.) Granada: Ediciones Instituto de Patrimonio Andaluz, 1998. Pàg. 170-171.
- ⁴⁴ ALONSO FERNÁNDEZ, Luis. Pàg. *Op.Cit.* 212-213.
- ⁴⁵ICOMOS. *Carta Internacional Sobre Turismo Cultural.* Mèxic, 1999.Pàg. 5-6. En xarxa [2/04/2015]
http://www.internacional.icomos.org/charters/tourism_sp.pdf
- ⁴⁶Museu de Mallorca. *Op Cit.* Pàg. 9-17.
- ⁴⁷ A més de a les guies els museus esmentades ho repeteix a una entrevista que li es feta en motiu de la inauguració del museu. FERRER MASSANET, Rafael. *El Museo de Mallorca abre en en Muro su Sección Etnológica.* Revista *Reportajes Cort*, Suplement Especial, 8 de juny 1965.

⁴⁸*Íbidem.*

⁴⁹A una de les conclusions II Congrés d'Antropologia que es va celebrar a Madrid el 1981, concretament a la nombre onze, es recalca que el Ministeri de Cultura doti els museus etnològics ja existents i de nova creació d'un pressupost suficient perquè puguin ser vertaders centres d'investigació. És un testimoni que ens permet veure que la situació d'avui en dia no ha millorat ni canviat molt de la dels anys vuitanta. ROMERO DE TEJADA, Pilar. *Op.Cit.* Pàg.460. En xarxa [16/04/2015]<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=964708>

⁵⁰Cal indicar que actualment no està redactat cap document que indiqui com fomentar el turisme cultural a les illes. MELIS GOMILA, Lourdes. *Op.Cit.* Pàg.5

⁵¹ RIUTORT TABERNER, Sebastià. *Op.Cit.* Pàgs. 112, 114-115 En xarxa [16/05/2015]
http://www.arqueologicaluliana.com/seminari_SAL_2014_CH.pdf